

PRZEWODNIK ANTYKWARSKI

DWUTYGODNIK DLA BIBLIOFIŁÓW I ZBIERACZÓW
POŚWIĘCONY BIBLIOGRAFII ORAZ MIŁOŚNICTWU KSIĄŻEK
I ZABYTEKÓW SZTUKI I KULTURY.

Przedpłata: w Warszawie — roczna 6 rb., półroczna 3 rb., kwartalna 1 rb. 50 kop.; na prowincji — roczna 7 rb., półroczna 3 rb. 50 kop., kwartalna 1 rb. 75 kop.; za granicą — roczna Fr. lub K. 18.50, M. 15; półroczna Fr. lub K. 9.25, M. 7.50; kwartalna Fr. lub K. 4.75, M. 3.75.

Nr. pojedynczy 25 kop.

Ogłoszenia: cała strona 12 rb.;
1/2 str. 7 rb.; 1/4 str. 4 rb.; 1/8 str. 2 rb. 50 k.; 1/16 str. 1 rb. 75 kop.; 1/32 str. (5 wierszy jednoszpaltowych) 1 rb.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA
WARSZAWA

MOKOTOWSKA 54 (TEL. 162-12).
CODZIENNIE OD G. 1-ej DO 3-ej.

Wychodzi d. 1 i 16 k. m.

Ogłoszenia i listy, dotyczące
działu: *Korespondencya*, winny
być nadsyłane do Redakcji
przed 10, względnie 25 każ-
dego miesiąca.

BIBLIOFILE FRANCUSCY.

Bibliofilstwo posiada we Francji bardzo już starą tradycję. Od królów i książąt, którzy prześcigali się wzajemnie w gromadzeniu wytwornych bibliotek, miłość rzadkich książek przeszła do szerokich kół różnych zbieraczy, rozsiansych po całym terytorium dzisiejszej Republiki. Nie znam wyczerpującego spisu prywatnych księgozbiorów francuskich; z licznych jednak kolekcji paryskich, jakie miałem sposobność oglądać, wnioskuję, że spis taki musi być prawdziwie imponujący. Bibliofile francuscy posiadają liczne a udoskonalone środki wymiany desideratów i wzajemnego porozumiewania się co do istotnych walorów rzadkiej książki.

Na pierwszym miejscu postawić tu należy liczne „towarzystwa bibliofilów“, zorganizowane we wszystkich większych miastach Francji. Niektóre pochwalić się mogą wieloma już dziesiątkami lat rozwoju. „La Société des Bibliophiles Français“ w Paryżu powstało w r. 1820. Następnie uformowały się towarzystwa: „La Société des Bibliophiles Normands“ w Rouen (r. 1863); „La Société des Bibliophiles Languedociens“ i „La Société des Bibliophiles de Montpellier“ (1873); „La Société des Bibliophiles Bretons“ w Nantes i t. d. Najwięcej związków bibliofilskich posiada, oczywiście, Paryż. Dziś, prócz wymienionego wyżej towarzystwa, rozwijają tam swą działalność: „Les Amis des Livres“ (od 1872), „Cent Bibliophiles“, „La Société du Livre contemporain“, „La Société des Bibliophiles Contemporains“ i t. d.

Główne zadanie związków bibliofilskich francuskich polega nie tylko na wydawaniu prawdziwie pięknych książek, ale na *tworzeniu nowych rzadkości bibliograficznych*. Towarzystwo organizuje z wielkim nakładem sztuki graficznej i drukarskiej książkę, a potem odbija ją w bardzo niewielkiej ilości egzemplarzy. W ten sposób dzieło, nazajutrz po wyjściu z pod prasy, staje się cenną rzadkością, a wartość jego wzrasta z roku na rok. Szczytem bibliofilstwa będzie w takich warunkach wydanie przez „une société des bibliophiles“ kilku rzadkich książek i — całkowite rozwiązanie się towarzystwa, gwoździ podniesienia walorów jego wydawnictw. Istotnie, książki wydane przez „l'Académie des Bibliophiles de Paris“, która istniała zaledwie cztery lata (od r. 1866 do 1870) należą do najcenniejszych okazów antykwarskich.

O. Uzanne w taki sposób określa krystalizację, jaka się odbywa w mózgu przeciętnego miłośnika książki: „Bibliofil jest najpierw kokonem we własnej bibliotece, a potem nagle staje się motylem, fruwającym po antykwarniach. Wyglądał na pustelnika, gdy był marokinowym kokonem, a oto nagle *oskrzydlił* go zapal do zbierania biblotów. Zrazu był wierny oprawie jansenistowskiej, ale potem skusiła go „fanfara“ *) złociń i subtelny damaskinaż. Powoli nęci go *ex-libris* i *ex-dono*, potem zaszczepia mu swój straszliwy

*) „Fanfara“ — to techniczna nazwa pewnego gatunku złociń, stworzonych przez anonimowego introligatora francuskiego w XVIII w. (Przyp. aut.)

jad estampa „pierwszego wydania” i oto — wpada w ilustromanię. Chce mu się teraz książek jedynych, ozdobionych *oryginalnymi* rysunkami, szuka listów autorskich, korekt, poprawionych przez samego autora. W końcu, dzięki wspaniałej oprawie, książka staje się dla niego przedmiotem sztuki, odpowiedniejszym dla witryny, niż dla półki bibliotecznej. Bibliofil nie zbiera książek do czytania, ale kolekcjonuje rzadkości książkowe jak biblioty. Profan, stanawszy wobec znacznego zbioru książek bibliofila, stawia zazwyczaj szablonowe pytanie: „I te wszystkie książki pan przeczytał?” Znany miłośnik książek i bibliograf, Henryk Beraldi, daje mu taką odpowiedź: „Zapewne posiada pan kilka talerzy lub półmisków ze starej porcelany. Czyż pan na nich jada? Nie; zawiesza je pan na ścianach, jako ozdobę i patrzy pan na nie. To samo dzieje się z książkami. Gdy chcę czytać, biorę sobie wydawnictwa Charpentier'a lub Hachette'a po 2 fr. 75 cent tom. Ale książki rzadkie nie stanowią narzędzi pracy: są to cenne przedmioty, z którymi należy się obchodzić umiarkowanie i ostrożnie, tak samo jak z porcelaną chińską”.

Dwie są kategorie rzadkości książek, zbieranych przez bibliofilów francuskich: rzadkość bezwzględna i rzadkość względna. Do pierwszej kategorii należą: dzieła, odbite w nielicznej ilości egzemplarzy; dzieła, które dla jakichkolwiek powodów były niszczone umyślnie i prześladowane; dzieła zniszczone wskutek jakiejś katastrofy; dzieła, których część tylko zdolano wydrukować; dzieła odbijane na specjalnym papierze, obok wydania zwykłego; stare manuskrypty z epoki poprzedzającej wynalezienie druku lub też z pierwszych czasów drukarstwa. Do dzieł względnie rzadkich zaliczają bibliofile: książki, które interesują bardzo ograniczone koło czytelników, a zwłaszcza t. zw. „les grands ouvrages”; druki ulotne; poszczególne historie miast; historie akademii i towarzystw literackich; żywoty uczonych; katalogi bibliotek publicznych i prywatnych; książki czystej krytyki; książki traktujące o starożytnościach; książki, w których się omawia „des arts curieux”; książki napisane w językach mało znanych, makaronizowane lub szpeczone umyślnie pod względem językowym; książki dotyczące przesądnych praktyk; książki paradoksalne; książki pornograficzne; książki buntownicze, szkodliwe dla społeczeństwa, satyry i paszkwile. Samo wydanie może być pospolite, ale poszukiwane są niektóre jego okazy, a mianowicie: wydania, dokonane podług dawnych manuskryptów; pierwsze wydania każdego miasta; wydania drukowane u sławnych drukarzy XVI, XVII i XVIII wieku; wydania

tłoczone czcionkami specjalnymi lub nadzwyczajnymi; wydania, które się nigdy nie ukazywały w handlu; wydania, które ogłoszono pod rozmaitymi tytułami.

Bibliofil francuski ogromną uwagę zwraca też na oprawy książek, a kolekcjonuje chętnie *ex-librisy* *). Jak wiadomo, pod względem sztuki introligatorskiej, Francja od wieków stoi w Europie na pierwszym miejscu. Od piętnastego do osiemnastego wieku zajmowali się tam oprawą książek mnisi, którzy utworzyli silną korporację „les lieurs de Paris”, zamkniętą dopiero w r. 1791. Zrazu w oprawach francuskich przeważał pargamin, a na ten gatunek opraw dobroczynny wpływ wywarła, w końcu XVI wieku, szkoła wenecka. W osiemnastym wieku zjawiają się inne, bardzo rozmaite gatunki skór, zdobionych przez wybitnych artystów-introligatorów, jak: Le Gascon, Boyer, Du Seuil, Passetou, Derôme, Le Monnier, Dubuisson i cały szereg sławnych „mistrzów”. Każdy z tych introligatorów, po długiej i wyteżonej praktyce, dochodził do własnego typu oprawy, który stanowił jego osobistą własność, zazdrośnie bronioną. Typy te utrzymały się dotychczas u introligatorów francuskich i każdy nosi miano od swego wynalazcy. Najwięcej, oczywiście, poszukiwane są oprawy oryginalne, przez samych mistrzów osiemnastego wieku wykonane. Pod wpływem wzorów angielskich, a zwłaszcza niemieckich, piękny styl opraw francuskich zaczął upadać. Powstały liche oprawy i dorywcze „cartonnages” Bradela, Bozériana i innych, którzy wprowadzili wzory tanich opraw. Reakcja przeciwko tej tandecie wydała jeszcze szereg pierwszorzędnych introligatorów, jak: Thouvenin, Gruel, Trautz-Bauzonnet, Marius-Michel etc, ale naogół dzisiejsze introligatorstwo francuskie nie da się porównać z wzorami przeszłości. Na pomoc inteligentnym rzemieślnikom przychodzą w ostatnich czasach artyści, zajmujący się kompozycją zdobniczą i wytłaczaniem na skórze („cuir ciselé”) i oni to stanowią dziś właściwą, estetyczną reformę w opracowywaniu książek.

Bibliofil francuski ma trzy źródła nabywania książek: księgarnie wydawnicze, antykwarnie, wreszcie — sale licytacyjne. Bardzo liczni są już dziś wydawcy, którzy biorą pod uwagę zamiłowania kolekcjonistów. Gotują dla nich już to wspaniałe wykonane, w małej ilości odbite dzieła kosztowne, już to odbijają pewną drobną ilość (5, 10 — do 25) egzemplarzy zwykłych książek na papierach czerpanych: chińskich, japońskich, holenderskich,

*) O *ex-librisach* francuskich napiszemy przy sposobności. (Uwaga autora).

angielskich i francuskich. Egzemplarze takie rozchodzą się nawet wówczas, gdy samo dzieło próżno czeka na pokup. Niekiedy sami autorowie wypuszczają swe książki w świat w minimalnej ilości egzemplarzy, albo też wprost nie puszczają swych książek w handel, lecz rozdają je przyjaciółom-amatorom i bibliofilom.

Ogromnie liczni antykwareysze francuscy żyją w bardzo ścisłym porozumieniu z kolekcjonistami i bibliofilami. Najbiedniejszy antykwareusz rozpoczyna swój zawód od peryodycznego wydawania katalogu swych nabytków i katalog ten rozsyła stale swym klientom. Dopiero gdy klient przez rok nie da o sobie żadnego znaku życia, antykwareusz zaprzestaje posyłania mu katalogu. Specjalizacji zbieraczy (stanowiącej pierwszy warunek porządnego prowadzonego zbioru prywatnego) odpowiada też specjalizacja antykwareusów. W każdym dziale można dziś znaleźć w Paryżu specjalnego handlarza.

Obok handlarzy, posiadających własne sklepy księgarskie, ogromną w Paryżu popularnością cieszy się rozległa sprzedaż starych książek na wybrzeżu Sekwany, t. zw. *quais*. Jest to bardzo stare, ulubione miejsce zakupów wszystkich bibliofilów paryskich. Każdy z nich przychodzi tu „pour brouter le papier”, jak się wyraził pewien znany zbieracz. Nie brak na *quais* i maniaków, bibliomanów, pożerających namiętnie starą bibułę, nie brak tego pokroju nabywców, których Ch. Nodier nazywał „le Juif errant des quais”. Ale co chwila spotkać też można na wybrzeżach Sekwany wytwornych zbieraczy, którzy nie boją się brudu i kurzu ulicy, gdy mogą wyłowić dobrą książkę. Niektórzy rutynowani bibliofile posiadają zdumiewającą wprawę w poznawaniu książek. A. de Fontaine de Resbercq w swych zajmujących „Voyages littéraires sur les quais de Paris” opowiada o pewnym sławnym zbieraczku taką historię: Gdy oślepił zupełnie, kazał się wyprowadzać lokajowi na quais de Voltaire, po którym najchętniej się przechadzał. Stawał przy pudłach antykwarejskich, przesuwając lekko ręką po grzbietach książek, przebiegał w ten sposób w milczeniu wiele metrów, aż chwycił jaki cienki tomik i wołał do swego przewodnika: „Pewno wydana przez Barbina...” (albo wymawiał inne, znane nazwisko wydawcy). Mylił się dość rzadko. Tenże autor zadał sobie swego czasu (jeszcze w r. 1857) trud obliczenia, ile książek i za jaką cenę sprzedaje się rocznie na samych tylko wybrzeżach Sekwany. Otóż na 14 *quais* naliczył on 68 bukinistów, z których każdy posiadał przeciętnie po 15 pudeł, czyli wszyscy razem—1020 pudeł. Zważywszy, iż w każdym pudle mieści

się około 80 tomów, wszystkie pudła razem zawierają z górą 80 000 tomów. Podług obliczeń jednego z ludzi kompetentnych, sprzedaje się na wybrzeżach przeciętnie do 1500 tomów dziennie za sumę 1000 franków. Razem sprzedaż książek na *quais* przynosiła bukinistom przed pięćdziesięciu laty około 400 000 franków rocznie. Dziś ten handel wzrósł znacznie.

Najważniejsze jednak, typowo bibliofilskie transakcje książkowe odbywają się w salach licytacyjnych: *salle Claudin*, *salle Silvestre*, hotel Drouot. Zwłaszcza w tym ostatnim handel książek dosięga olbrzymich rozmiarów. W sezonie książkowym kupują tam przeciętnie za pół miliona franków książek miesięcznie. Ceny książek dochodzą tu do nieprawdopodobnych granic. Oto kilka przykładów z ostatnich lat: „Rodogune”, wydrukowana pod opieką pani Pompadour w pałacu Wersalskim i oprawiona przez Pasdeloup, sprzedana została w hotel Drouot za 30 000 franków; kolekcja hrabiego Sauvage’a, złożona ze 119 numerów, sprzedana tam została za 300 000 franków; kolekcja barona Franchetti’ego (140 numerów) przyniosła na licytacji 150 090 fr.; sławna kolekcja Lignerolles’a (sto kilkadziesiąt numerów) przyniosła 1 200 000 franków i t. d. Były to wprawdzie zbiory najprzerodniejsze, ale i mniej wybitne przynoszą właścicielowi lub spadkobiercom kolosalne sumy. Nie potrzeba, aby książka należała sama przez się do rzadkości; wystarczy piękno jej oprawy, historia jej posiadania. Za „Contes de fées” Perraulta z r. 1781, oprawione przez Derôme’a płaci się 4950 franków; za Balzac’a z 1644 roku z herbem Anny Austriackiej zapłacił nabywca 6000 franków; „Naśladowanie Chrystusa” z r. 1680, oprawione przez Monniera, kupiono za 18 550 franków i t. d. Czasopisma specjalne, jak dawna „Revue bibliographique”, notują w każdym numerze szczegóły tych sprzedaży, podając przeważnie wykazy książek, które zostały sprzedane za sumę większą, niż tysiąc franków. Wykazy te są prawdziwie imponujące zarówno swoją obfitością, jak świadectwem niesłychanie rozwinętego bibliofilstwa we Francji. Książki w salach licytacyjnych kupują też najchętniej wybitni specjaliści—antykwareysze. Jeden z nich, sławny Morgand, umiał płacić jednokrotnie za niewielkie kolekcje po pięćset tysięcy franków.

Wogóle bibliofilstwo francuskie jest jedną z najdroższych namiętności kolekcjonerskich. Pochłania olbrzymie kapitały, kwitnie zarówno u młodych, jak i u starych. „Stare księgi”—pisał Paweł Lacroix w „Ma République”—stanowiące ostatnią namiętność inteligentnego człowieka. Serce, które bić przestało

dla wszelkich uczuć miłosnych, umie jeszcze bić dla was, a święty ogień bibliomana umiera dopiero razem z bibliomanem. Wiek nie posiada lodów, któreby zdołały ochłodzić tę

namiętność. Dochodzi ona do takich samych nadużyć, jak inne, ale nie ulega żadnej cenzurze cywilnej lub kościelnej“.

Jan Lorentowicz.

KRONIKA.

Z Akademii Umiejętności. W sprawie projektowanego spisu archiwów i bibliotek polskich Akademia ogłosiła w grudniu r. ub. następującą odezwę:

„Komisya dla dziejów literatury i oświaty w Polsce, t. zw. Komisya Literacka Akademii Umiejętności w Krakowie, ma zamiar wydać dokładny spis wszystkich bibliotek i archiwów publicznych i prywatnych, znajdujących się na ziemiach, które przed r. 1772 państwo polskie stanowiły, oraz istniejących gdzieindziej, lecz zawierających w znacznej części rzeczy polskie lub będących w rękach polskich.

Spis ten ma zastąpić przestarzałą i pod wielu względami już niedostateczną „Wiadomość historyczno-statystyczną o znakomitszych bibliotekach i archiwach publicznych i prywatnych w Królestwie Polskiem, Galicyi, W. Ks. Poznańskiem i zachodnich guberniach państwa rosyjskiego“, ułożoną przez Franciszka Radziszewskiego (Kraków, 1875).

Pożądane są tedy treściwe informacje o bibliotekach i archiwach rządowych i prowincjonalnych, urzędów i innych organizacji państwowych, wszelkich instytucji duchownych wszystkich wyznań i narodowości, kościołów, klasztorów, cerkwi, synagog, gmin wyznaniowych i t. d., miejskich, gminnych, szkół wszelkiego stopnia, zakładów i towarzystw naukowych, literackich i artystycznych, oraz i przede wszystkim informacje o bibliotekach i archiwach rodzinnych i prywatnych.

Upraszamy zatem najuprzejmiej wszystkich P. T. właścicieli i kierowników bibliotek i archiwów, tudzież wszystkich miłośników nauki i literatury, o łaskawe nadsyłanie wiadomości pod adresem: Dr. Józef Korzeniowski, sekretarz Komisji Literackiej, Akademia Umiejętności, Kraków“.

Zarząd Muzeum Narodowego w Krakowie ogłasza następującą odezwę:

„Zarządowi Muzeum Narodowego doniesiono, że jakieś indywidua, przedstawiające się jako wysłannicy Muzeum Narodowego, korzystają z łatwości ludzi dobrej woli i wyłudniają od nich dla celów osobistych różne dzieła sztuki i pamiątki pod pozorem,

że zbierają je, względnie kupują, dla Muzeum Narodowego lub na Wawel.

Zarząd Muzeum Narodowego oświadcza wobec tego, że nie upoważniał agentów do nabywania dzieł sztuki i pamiątek dla Muzeum Narodowego, względnie do przyjmowania ich w darze.

Wszystkie dzienniki prosimy o powtórzenie tej wiadomości, gdyż indywidua te najczęściej wywożą wyłudzone w ten sposób dzieła sztuki za granicę z wielką szkodą dla kraju“.

Towarzystwo przyjaciół sztuk pięknych w Krakowie. Dyrekcyja Towarzystwa przyjaciół sztuk pięknych w Krakowie na grudniowym posiedzeniu pod przewodnictwem Piotra Stachewicza postanowiła, na wniosek komitetu wykonawczego wystawy kościelnej w roku 1911, ogłosić następujące konkursy:

I. Ze względu na rozwinięty kult i silne zapotrzebowanie kościołów polskich obrazu Serca Jezusowego, wyznaczyć za najlepszy obraz na powyższy temat dwie nagrody, mianowicie na 1000 kor. i 250 kor.

II. Następnie, ponieważ z okazji nabożeństw majowych społeczeństwo katolickie polskie zapotrzebowuje mnóstwo posągów Matki Boskiej, ogłosi Dyrekcyja konkurs rzeźbiarski z nagrodą 1000 kor. oraz 250 kor.

III. Wreszcie piekącą potrzeba obrazów ściennych i do modlitełek z uwzględnieniem św. patronów polskich, którą kraj zaspokaja produktami zagranicznymi, wywołała konieczność konkursu, na który Dyrekcyja przeznaczyła kwotę, jaką przyrzekła jej kapituła krakowska w sumie 400 kor.

W dalszym ciągu posiedzenia zapadła jednomyślna uchwała, aby zakupić z obecnej wystawy w pałacu sztuki z funduszków państwowych, przekazanych Towarzystwu przez Ministerium oświaty, następujące obrazy dla Muzeum narodowego w Krakowie: Olgi Boznańskiej: Portret pani H.; Vlastimila Hofmana: Madonnę; Alfonsa Karpińskiego: Studium głowy kobiecej; prof. Wojciecha Weissa „Przy świetle lampy“ — za ogólną kwotę 4600 kor.

Do rozlosowania między członków na drugie losowanie dzieł sztuki za rok ubiegły na-

byto obrazy: prof. Teodora Axentowicza pastel Rusinka; Ludomira Benedyktowicza akwarelę: W głębi sosnowego boru; Stefana Filipkiewicza obr. olejny „Boulevard de neige”; Stanisława Gałka: Pogodny dzień; Władysława Majewskiego: Astry w niebieskim dzbanku; Włodzimierza Tetmayera: Sobótki; Wincen-tego Wodzinowskiego: Wianek; Henryka Uziembły: Listopad — za ogólną kwotę 2730 koron.

Wreszcie postanowiła Dyrekcyja Tow. przyj. sztuk pićn. wspólnie z Muzeum narodowem i Towarzystwem upiększania miasta podjąć od 1 stycznia 1911 wydawnictwo miesięcznika „Kronika sztuk pićnych“, któryby rejestrował wszystkie ważniejsze fakta, interesujące ogół artystów polskich, i informował o ruchu artystycznym nasze społeczeństwo.

Biblioteka Zygmunta Wolskiego. Niektóre z pism codziennych przyniosły wiadomość, że znany bibliofil warszawski, p. Zygmunt Wolski, postanowił księgozbiór swój ofiarować Tow. Biblioteki Publicznej w Warszawie. Informację tę należy uzupełnić podaniem szczegółów, dotyczących warunków, na jakich zbiory przechodzą w posiadanie Tow. Przedewszystkiem przypomnieć trzeba, że poprzednio już p. Wolski zadeklarował ofiarę 500 tomów dzieł, odnoszących się do grafiki, oraz opraw polskich z różnych epok — na rzecz Kursów kształcenia zawodowego grafików w Warszawie. Nadto część zbiorów, obejmująca etnografię, przejść ma z czasem na własność Muzeum Przemysłu i Rolnictwa. Pozostałe działy (prócz części zbioru, której używalność ofiarodawca zastrzegł sobie do śmierci), przedewszystkiem literatura, historia i sztuka, wraz ze zbiorami autografów, opraw, ex-librisów, okazów druków i dokumentów — przeznaczone zostały dla Biblioteki Publicznej. Biblioteka otrzymywać je będzie stopniowo. Księgozbiór ma posiadać osobny swój spis pod nazwą „Księgozbiór im. Zygmunta Wolskiego“, należące zaś do niego książki, oprócz ex-librisu Tow. Bibl. Publ., zaopatrzone być mają w ex-libris: „Z Księgozbioru Zygmunta Wolskiego“. Co do innych warunków, ofiarodawca zastrzegł sobie przedewszystkiem prawo rozrządzania dubletami, które nie mogą być sprzedawane; natomiast mogą być: 1) wymieniane na dopełnienie Księgozbioru, 2) wcielone do „Czytelnicy Naukowej“, 3) ofiarowane bibliotekom prowincjonalnym lub innym instytucjom oświatowym. Książki nie mogą być stemplowane ani zaopatrywane w jakiekolwiek napisy (zarówno jedne jak i drugie mogą być jednak umieszczane na okładce lub na kartach czystych, należących do okładki). Każda książka, chociażby najmniejsza broszura, ma

być oprawiona jako odrębna całość. Okazy druków i opraw, autografy, ex-librisy i dokumenty wystawione mają być w oszklonych gablotach i stanowić będą zaczątek muzeum bibliofilicznego, którego zadaniem ma być budzenie zamiłowania do książki jako dzieła sztuki i przedstawienia dziejów książki i drukarstwa w Polsce.

Księgozbiór wraz z okazami muzealnymi, do niego należącymi, zgodnie z życzeniem ofiarodawcy, „ma być dostępny każdemu, komu tylko może być pożyteczny“. Książki i okazy mogą być wypożyczane nawet na prowincję lub po za granice kraju, o ile tylko zostanie ziszczone dostateczne gwarancja zwrotu.

Wrazie rozwiązania Tow. Biblioteki Publicznej „Księgozbiór im. Zygmunta Wolskiego“ wraz ze wszystkimi okazami, w tym stanie, w jakim w danej chwili istnieć będzie — przechodzi, na takich samych warunkach, na własność Biblioteki ordynacji hr. Kasińskich.

Tow. Biblioteki Publicznej otrzymuje z daru p. Wolskiego około 10 000 tomów.

Kursy kształcenia zawodowego grafików w Warszawie. Istniejące przy Muzeum rzemiosł i sztuki stosowanej Kursy kształcenia zawodowego grafików ogłosiły starannie wydane sprawozdanie ze swej działalności za czas od d. 5 września 1909 r. do d. 30 czerwca 1910 r. Sprawozdanie to zaznacza więc z pierwszym okresem poczyniła sympatycznej i godnej poparcia i zainteresowania instytucji, powołanej do życia przede wszystkim dzięki zabiegom prezesa jej zarządu, p. Wł. Łazarskiego. Oczywiście, nie można się spodziewać, aby po dziewięciu miesiącach istnienia działalność kursów wpłynęła na podniesienie artystycznego poziomu drukarstwa polskiego. Aby w tym kierunku mogła nastąpić zmiana na lepsze, niezbędne jest zespolenie dążeń i akcji: podjętej przez Kursy pracy powinno towarzyszyć zwiększenie się wśród publiczności zainteresowania się sztuką graficzną oraz kształcenie specjalnie w tym kierunku smaku. O ileby sprawy tej nie można było przeprowadzić na innej drodze, powinnyby zająć się nią same Kursy, które w ten sposób — aczkolwiek tak szeroko pojęta działalność przerasta może na razie jej siły — w przyszłości zyskałyby możliwość oparcia swego rozwoju na sympatii szerszych kręgów społeczeństwa.

Każdy, komu losy sztuki graficznej u nas leżą na sercu, zechce bezwzględnie zapoznać się przynajmniej ze sprawozdaniem Kursów. Nie wchodząc więc w przytoczone w niem szczegóły podajemy jedynie, dla wykazania zakresu ich działalności, spis wykładanych na kursie I-ym (w półroczu 1-em i 2-em)

przedmiotów: 1) kreślenie ręczne; 2) kompozycja; 3) kreślenie geometryczne; 4) rysunek stylów; 5) zasady układania liter i ornamentów (zecerstwo); 6) introligatorstwo; 7) litografia; 8) pogadanki z dziedziny specjalności technicznej.

„Gazeta Lwowska” w r. b. obchodząc będzie setną rocznicę swego założenia, prospekt bowiem „Gazety” wydany został w dn. 28-II-1811 r., pierwszy zaś jej № ukazał się tegoż roku, dn. 1-IV. Pragnąc zaznaczyć datę jubileuszową najstarsze to z lwowskich czasopism przystępuje do wydania książki pamiątkowej, która ukaże się p. t. „Stulecie Gazety Lwowskiej 1811 — 1911”. Obejmie ona trzy części: pierwsza zostanie poświęcona historii „Gazety” na tle czasopiśmiennictwa galicyjskiego od 1773 do 1911 r., w opracowaniu d-ra Bruchnalskiego, d-ra Gubrynowicza, d-ra Ostaszewskiego-Barańskiego, d-ra L. Finkla i M. Rollego. Część druga ma zawierać dzieje wydawnictw, wychodzących przy „Gazecie”, a więc „Rozmaitości” (1817—48 r. 1854—59 r., pióra d-ra W. Bruchnalskiego); „Dodatku Tygodniowego” (1850—62 r., 1867—68 r.; pióra Fr. Jaworskiego); „Przewodnika Naukowego i Literackiego” (1872—1911 r.: pióra d-ra J. Kleinera). Wreszcie w części trzeciej podana będzie szczegółowa bibliografia powyższych trzech dodatków, w układzie d-ra W. Bruchnalskiego dla pierwszego z nich, p. Wł. Stanisławskiego dla drugiego i d-ra F. Krćka (bibliografia „Przewodnika N. i L.”).

1661—1911: 250 lat prasy polskiej. W dn. 3 b. m. spełniło się lat 250 od dnia, w którym Jan Aleksander Górczyn wypuścił w świat 1-szy № swego „Merkurysza Polskiego”. „Jubileusz” przeszedł niemal nieopatrzenie: zaledwie parę artykułów okolicznościowych w dziennikach i garść takichże notatek. Szkoda, że przypomnienie daty nie dało którejś z powołanych instytucji lub gronu odpowiednich pracowników asumptu do podjęcia pracy nad sporządzeniem bibliografii czasopiśmiennictwa polskiego takiej, na jaką ono choćby ze względu na wiek szanowny dziś już wreszcie chyba zasługuje.

„Portrety polskie”. Pod powyższym tytułem zacznie wychodzić wydawnictwo, obejmujące reprodukcje wybitniejszych portretów polskich XVI—XIX wieku. „Portrety” wydawane będą przez Maryę z hr. Branickich ks. Jerzową Radziwiłłową, pod redakcją prof. d-ra Jerzego hr. Mycielskiego. W ciągu r. 1911 ma się ukazać, w ośmiu dwumiesięcznych, sześć zeszytów, obejmujących po 10 tablic reprodukcji w heliografurze, oraz 20 str.

tekstu w językach polskim i francuskim. Cena zeszytu w prenumeracie, t. j. przy odbiorze całego tomu, wynosić będzie rb. 7 (kor. 15), rocznie rb. 42 (kor. 90). Oddzielne zeszyty sprzedawane będą po podwyższonej cenie. Nadto redakcja wydawnictwa przygotowuje wydanie zbytkowne na japońskim papierze, w ograniczonej liczbie egzemplarzy numerowanych i oznaczonych nazwiskiem nabywcy. Cena tomu w wydaniu tem wynosić będzie rb. 90 (kor. 180).

Nowa „Teka” prof. Wyciółkowskiego. Wkrótce ukaże się w Krakowie, staraniem Feliksa Jasieńskiego, nowa serya prac graficznych prof. Wyciółkowskiego p. n. „Teka huculska”. Obejmie ona dwadzieścia kilka autolitografii (typy i architektura). Cena egzemplarza: 250 koron. Kamienie zostały zniszczone, plansze zaś odbito w kilkunastu tylko egzemplarzach. Z poprzednich tek tegoż artysty: „Litwa” i „Gdańsk” pozostało zaledwie kilka egzemplarzy.

Wiadomości numizmatyczno-archeologiczne. Styczniowy za r. b. № organu Tow. numizmatycznego przynosi treść następującą: Władysław Kozubowski: Piotr i Paweł Seel, solnogradzcy rytownicy i ich szkoła. — Seweryn Tymieniecki. Zarysy do dziejów mennic koronnych Zygmunta III w XVI wieku. — Dr. Z. Zakrzewski: O brakteatach z napisami hebrajskimi. — Jana Trylnera dwa dokumenty mennicze z 1636 r. — Dr. M. Gumowski: Monety sasko-polskie. — Wykłady numizmatyki w uniwersytetach niemieckich. — X. K. Konopka T. J.: Pieczęcie Jezuitów w Polsce. — Dr. Maryan Gumowski: Pieczęcie królów polskich. — Nieznane monety i medale. — Książki i katalogi monet. — Kronika.

Śród zbiorów prywatnych. Jeden z bibliofilów warszawskich zdobył niedawno egzemplarz rzadkiego druku: tekst ułożonej na żądanie cesarza Aleksandra I konstytucji dla państwa Rosyjskiego, wydanej, jak wiadomo, w Warszawie w 1831 r. z rękopisu, pozostawionego razem z innymi papierami przez Nowosilcowa. Konstytucja drukowana jest w 2-ach językach, francuskim i rosyjskim (z przedmową francuską i polską); dokładny jej tytuł brzmi: *Charte Constitutionnelle de l'Empire de Russie. Gosudarstwiennaja Ustawnaja Gramota Rossijskoj Impierii*. (8-o, st. VII + 154 + K. nl. 2). — P. Kazimierz Reychman nabył w Warszawie kilkadziesiąt dokumentów, pochodzących z archiwum senatora wojewody Piotra Bielińskiego i jego syna, kasztelana Jana Nepomucena Władysława. Znaczna część

dokumentów dotyczy sądu sejmowego i stanowi materiał historyczny, dotąd niewyży-skany.

Salon Kulikowskiego. Do Salonu Kulikowskiego w ostatnich czasach przybyły następujące obrazy: Kazimierza Alchimowicza „Milda”, Olgi Boznańskiej „Stydum dziewczynki”, Juliana Fałata „Główna”, Antoniego Kozakiewicza „Zgadnij!”, Alfreda Wierusz-Kowalskiego „Mieczarka”, Antoniego Piotrowskiego „Wieczór”, Jana Rosena „Na posterunku”, Czesława Tańskiego „Czarniecki w Danii”, Kazimierza Wasilkowskiego „Pawie pióra”, Maryana Wawrzeńskiego „Palenie czarownicy”, Eugeniusza Wrzeszcza „Pejzaż ukraiński”, Leona Wyczółkowskiego „Natałka”, rys. Franciszka Żmurki „Śpiąca odaliska”. Do działu retrospektywnego: Piotra Michałowskiego akwarele, Aleksandra Lessera „Koronacja Leszka Białego”, akw., Juliusza Kossaka: rysunki piórkowe do „Wiesława”, Jana Matejki studium olejne: nogi końskie, Pantaleona Szyndlera „Dziewczyna w kąpielu”, Władysława Podkowińskiego: studium do „Tańca szkieletów”, Samuela Hirszenberga „Królowna”.

„Malarstwo polskie w odbitkach barwnych.” P. Stefan Kulikowski rozpoczął wydawanie drugiej seryi starannie prowadzonego i pożytecznego wydawnictwa pod powyższym tytułem. Ogólnego zbioru zeszyt 13 (zeszyt 1 tomu 2-go) ukazał się przed niedawnym czasem i obejmuje reprodukcje obrazów następujących artystów: Aleksander Kucharski, Portret Zofii Potockiej, Stefan Popowski, Zachód słońca (do tych dwóch tekst T. Jaroszyńskiego). Ludwik Wiesiołowski, Dawid Juliusz Kossak, Powrót z Moskwy 1612 roku (tekst pióra H. Piątkowskiego).

Bibliografia numizmatyczna. Ukazał się 2-gi zeszyt wydawanej przez B. Kopyłowa w Petersburgu bibliografii numizmatycznej rosyjskiej p. n. „Litieratura po numizmatikie. Katalog knig. Wyp. 2-oj”.

Sezon licytacyjny w Paryżu. Śród zbiorów, sprzedanych na początku sezonu w paryskim *Hôtel Drouot*, na wyróżnienie zasługuje kolekcja Maurycego Kanna, licytacja której odbyła się w dn. 5—8 grudnia, przynosząc w ogólnym rezultacie 1 138 075 fr. Kolekcja ta zawierała przedewszystkiem bogate zbiory ceramiczne, wyroby z kości słoniowej, wyroby złotnicze i brzozy. W dziale ceramiki ujawnił się poważny spadek cen na porcelanę saską; za inne natomiast wyroby płacono ceny znacznie wyższe od żądanych.

Kolekcja Kanna obejmowała ogółem 451 numerów. — Z licytacji zbioru rycin, przedstawiających ubiory wojskowe i cywilne (między temi kilka polskich, o których piszemy na innem miejscu), osiągnięto 250 842 fr. Najwięcej jednak, gdyż 1236 445 fr. przyniosła licytacja biżuterii, należących do księżnej X., inna zaś, obejmująca również biżuterie, niepełna pół miliona fr. — Wspomnieć również należy — ze względu na osobę — o licytacji zbiorów, pozostałych po kompozytorze Ambroży Thomasie. — Licytacje książek wykazują stały wzrost cen na zbyt kowne wydania autorów współczesnych, dochodzących do kilku tysięcy franków. Równie wysokie ceny płacono tylko za niektóre wydania ilustrowane z XVIII w.

Polonica na licytacjach zagranicznych. W d. 21—29 listopada r. ub. odbywała się w *Hôtel Drouot* w Paryżu licytacja wielkiego zbioru dzieł, poświęconych kostyumom wojskowym i cywilnym wszystkich krajów i narodów. Pierwsza część katalogu licytacyjnego obejmowała 1008 numerów. Dział polski (K. Pologne), jedynie wojskowy, wymieniał 7 następujących numerów, które doszły do cen odnośnych:

718. Armée polonaise. (Zbiór, złożony z 1 rysunku i 5 plansz kolorowanych, przedstawiających umundurowania wojska polskiego z końca XVIII i początku XIX wieku). 13 fr. — 709. *Gembarszewski Bronisław*. Wojsko Polskie. Warszawa, 1903, 20 fr. — 710. Rocznik Wojskowy Królestwa Polskiego na rok 1825. Opr. safian czarny. Z planszami kolorowanymi. 215 fr. — 711. Heideloff. (Mililaires polonais). Nürnberg, bei Fr. Campe (1830), in 4-o (10 plansz sztychowanych i kolorowanych). 105 fr. — 712. *Straszewicz Józef*. Armée Polonaise. Révolution du 29 Novembre 1830. Paris, chez l'éditeur, 1835. in 4-o. 1-szy zeszyt z 2 planszami kolorowanymi i portretem jenerała Sierawskiego. 16 fr. — 713. Armée Polonaise (vers 1830) s. l. n. d. in 8-o. (Zbiór 51 litografii kolorowanych, prawdopodobnie Dietricha). 55 fr. — 714. Album Wojska Polskiego z 1831 roku. Wydał Karol Kozłowski. Poznań, 1887, in folio. 10 fr. K. R.

— Katalogi ostatnich licytacji, odbytych w paryskim *Hôtel Drouot*, zawierały zaledwie kilka numerów, dotyczących Polski. Między tymi na licytacji zbiorów Maurycego Kanna № 247: Popiersie (wosk kolorowy) Stefana Batorego nabył za 4200 fr. p. Egger (żąd. 2000 fr.) — Na licytacji zbiorów p. X. (Collection Seguin), odbytej w dn. 12—15 grudnia, miniaturę (według Bacciarellego), przedstawiającą Stanisława Augusta (№ katalogu 129), sprzedano za 1200 fr. (nabył p. Grange). —

Za portret kobiety (№ 125), przypuszczalnie przedstawiający tancerkę Barbarę Campagnini (70 × 57), pędzla, według katalogu, Lisiewskiego, polskiego malarza z XVIII w. (a więc najprawdopodobniej Jerzego Liszewskiego), żądano 500 fr., zapłacono zaś 300 fr. Na tejże samej licytacji (kolekcja Munier-Jolain) portret Stanisława Augusta (85 × 68), z pracowni Nattier'a, znalazł nabywcę za 380 fr. (żąd. 600 fr.). — Wreszcie na licytacji zbioru rycin, odbytej w dn. 10-XII, № 72: François, Ludwik XV i Marya Leszczyńska (odb. „en sanguine”) sprzedano za 110 fr.

— W ciągu trzech ostatnich miesięcy mamy do zanotowania następujące *Polonica* na licytacjach niemieckich: Biblioteka Filipa Steina, badacza Göthego (lic. w antykw. Maxa Perla w Berlinie) — pierwsze wydanie Mazurków i Polonezów Chopina [opus 6 i 7?], z dedykacją na tytule: „A. Mr. de Stockhausen, son ennemi Fr. Chopin”, sprzedano za 130 mar. — W Kolonii u J. M. Heberlego: Debucourt, Grande garde de lanciers polonais, 49 mar. — Na licytacji (u E. Schultego w Berlinie) galerii Laroche - Ringwalda z Bazylei dwa obrazy Brandta: „Jarmark na konie” i „Obóz kozacki” osiągnęły: pierwszy 4700 m., drugi 5700 m. — Władysław Sznera: „Jeździec polski i czwórka” za 300 m. sprzedano 22-XI na licytacji w Berlinie u R. Lepkego. — W Monachium w Galerii Helbinga na licytacji zbioru obrazów współczesnych malarzów za obraz Szymona Buchbindera, zatytułowany „Stary uczonec”, zapłacono 580 mar.

POTRZEBY NASZEGO ANTYKWARSTWA.

Chciałbym, aby poniższa notatka otworzyła w *Przewodniku Antykwarskim* nową rubrykę, w której wypowiadaliby swe uwagi i zapisywali swe potrzeby dość liczni już polscy zbieracze. Ja poprzestaję dziś na wyrażeniu potrzeb najpilniejszych oraz takich, które mnie osobiście są najbliższe.

I. Zbieracze polscy, rozproszeni po wszystkich dzielnicach dawnej Rzeczypospolitej, bardzo mało wiedzą nawzajem o sobie. Wpływa to niekorzystnie zarówno na ich sprawy osobiste, jak na rozwój antykwarstwa polskiego wogóle. Zaradzićby temu mogło opracowanie i wydanie *książki adresowej zbieraczy polskich*, gdzie obok nazwiska i adresu każdego zbieracza byłaby wymieniona jego specjalność. Możeby szanowna redakcja *Przewodnika Antykwarskiego* zechciała podjąć wydanie tej książki. *)

*) Red. *Przewodnika*, drukując pełne słuszności uwagi szan. autora, uważa za niezbędne zaznaczyć, iż

II. Będąc przedewszystkiem bibliofilem, odczuwam nieustannie brak *podręczników bibliograficzno-antykwarskich*, któreby informowały zbieracza o stopniu rzadkości i cenie antykwarskiej dzieł polskich, lub Polski dotyczących. Pomnikowa praca Estreichera oraz klasyczne dzieła Bandtkiego, Bentkowskiego, Lelewela i ich następców do użytku „podręcznego” nie nadają się. Pozostają katalogi, i nimi też głównie posiłkują się zbieracze — ileż jednak mitręgi sprowadza wertowanie kilkunastu, niekiedy kilkudziesięciu katalogów, w których nierzadko, po długim trudzie, znajduje się informację błędną lub niewystarczającą! Wydawanie podręczników, o których mowa, nie tylko byłoby dobrodziejstwem dla zbieraczy, lecz przyczyniłoby się w stopniu znacznym do wzmocnienia się u nas i sprowadzenia na drogę właściwą antykwarstwa książkowego. Ale podręczniki musiałyby się jak najbardziej specjalizować, opracowując oddzielnie takie grupy, jak na przykład: polskie kalendarze i noworoczniki, albumy i dzieła ilustrowane, „białe kruki”, *curiosa* i *raritates* itp. Gdzieindziej oddawna to już zrobiono.

III. Również jako bibliofil, i to bibliofil, mieszkający w Warszawie, uskarżać się muszę na zupełny u nas brak introligatorów, umiających obchodzić się ze starą książką. Introligatorstwo warszawskie wogóle bardzo upadło i porównać się nawet nie da z tem, jakie mieliśmy (nie sięgając dalej) przed stu, a nawet jeszcze przed pięćdziesięciu laty. Jak gdzieindziej tak i tu tandeta maszynowa wypiera pracę ręczną — jedyną, która pozwala ujawnić pomysłowość i osobisty talent rzeźbiarstwa-artysty. Mnie idzie głównie o introligatorów, znających się na stylach i rozumiejących, że książka z połowy wieku XIX musi być oprawiona inaczej, niż z jego początku, że wiek XVIII inne miał oprawy książek, niż XVII, że nie można używać całej deski tam, gdzie jest właściwa tylko półdeska, że do innej epoki należy pargamin, do innej skóra biała (*velin*), a do innej jeszcze safian (*maroquin*) itd. itd. itd. Do pary z nieuctwem introligatorów idzie tu brak materiałów: papierów, skór odpowiednio wyprawionych, płócien, ornamentów stylowych do wyciskania itp. Należy temu zaradzić, bo inaczej dojść może do tego, że nasi bibliofile z delikatniejszym smakiem estetycznym będą posyłali polskie dzieła do oprawy introligatorom francuskim i angielskim — jak to już kiedyś bywało. W. G.

myśl wydawania Księgi adresowej i podręczników bibliograficznych powzięła jeszcze przed wypuszczeniem I. №. Do sprawy tej Redakcja powróci w jednym z następnych numerów *Przewodnika*.

DR. STANISŁAW MORAWSKI.

Przygotowując do druku pamiętniki doktora Stanisława Morawskiego, poszukuję portretu autora oraz przyczynków do jego biografii. Dr. St. Morawski urodził się około 1802 r. w Ustroniu, w powiecie Trockim. Po ukończeniu w 1823 r. wydziału medycznego na uniwersytecie wileńskim, gdzie wszedł w bliższe stosunki z młodzieżą filarecką i należał do Towarzystwa filomatycznego, praktykował czas jakiś w Kownie; poczem wyjechał do Petersburga, gdzie w latach 1830—33 był urzędnikiem do szczególnych poruczeń przy cywilnym generalnym lekarzu sztabowym. Powróciwszy około 1840 r. do rodzinnego Ustronia, pędził tam życie odludne, zmarł bezpotomnie około 1860 r.

Osoby posiadające jakiegokolwiek wiadomości o d-rze Stanisławie Morawskim zechcą łaskawie ze mną się porozumieć.

Henryk Mościcki

Warszawa, Al. Ujazdowskie, 16.

ARTYKUŁY HISTORYCZNE, LITERACKIE I ARTYSTYCZNE W PISMACH CODZIENNYCH POLSKICH.

b. = beletrystyka r. = recenzja; w. = wiersz.

Czas. 10 grudnia 1910. Rydel Lucyan. Teatr klasyczny na krakowskiej scenie. — 16. Aut. Paweł I. — 23. Ujejski dr. Józef. „Sen srebrny Salomei“. — 24. Grzymała Siedlecki A. Depesza (bel.). — Miłaszewski Stan. Tłum. Dzieci w ogrodzie. Wiatr. Z Moréas'a (w.). — Aut. „Ozimina“ (r. pow. Berenta). Whitman Walt (tłom. Fl. Sobieński). Z cyklu: Igrzysko fal. — Kasprowicz Jan. z Aj-schylosa poematu dramatycznego Persowie. — Lagerlöf Selma. Pokój Boży. — Szembekowa Marja z Fredrów. Dworek na Chorażczyźnie (w.). — Żeleński Tadeusz. Z „Natrętów“ Molière'a. — Gibelin. „Hetmani“ (r. pow. Weyssenhoffa). — 27 i 28. Weyssenhoff Józef. Dwa sumienia (bel.). — 29, 30 i 31. Wierzbński Maciej. Pięść Marcina Wilczka (b.). — N. W. „Villes d'art célèbres: Cracovie“ (r. książki M. de Bovet). — 3, 4, 6, 8, 9, 12, 14, 15 i 19. Modrzyńska Helena. Wspomnienia i wrażenia. Na obczyźnie.

Gazeta Warszawska. 4 grudnia 1910. Z. L. Z. Z nad zielonej Izary. — 10. K. L. Wznowienie „Rozbitków“. — 11. Horodyski Władysław, dr. fil. Dokąd nam iść wypada? (r. książki Dzieduszyckiego). — 12. K. L. „Don Carlos“. — 13. Z. L. Z. Święto poety smutku i kochania (Musset). — 14. Szopski F. Z ruchu muzycznego. 16, 17. Wydawnictwa gwiazdkowe. — 18. Z. L. Z. Powieść polska. „Podniebie“ (Paszkowskiego). — Pieńkowski St. Dusza narodu. — 22. Szopski F. Z ruchu muzycznego. — 23. Z. L. S. Powieść polska. „Stypa“ Langego. — Pieńkowski St. Ramię dostojne. — Es. Z literatury kaszubskiej. — Muzyka przyszłości. — Podhorska-Okołów Stefania. Księżyc nad dworem wszedł... (w.). — K. L. Musset i Heine. — Szreniawa A. William Holman Hunt. — Kwiatkowski Remigiusz. Z motywów życia i twórczości w Chinach. — 24. Profesor oksfordzki o języku polskim. — Ko-

SAMUEL HEFT, BIBLIOFIL.

(OBRAZEK Z GALERYI ORYGINAŁÓW LITEWSK.).

W młodości mojej od typów oryginalnych roiła się Litwa; i nic dziwnego, bo nad Niemnem zawsze wszystko, co dawne, gniazdowe i stare doskonale się jakoś przechowywało, a po części to i dziś się przechowuje jeszcze... Snadź takie to już własności ma tamtejsze powietrze. Niedawniej jak przed laty 30—40, czy to na popasie, czy też na odpuscie, kiermaszu albo zebraniu towarzyskiem, zawsze mogłeś tam spotkać jakąś niezwykle ciekawą, pod strych cywilizacyjny nie podchodzącą postać. Dziś, rzadka się już trafiają nieliczne tylko niedobitki, większość bowiem, razem z turami i bobrami, od lat już wielu śpi snem nieprzespanym...

Do kategorii tej ostatniej „z prawa i urzędu“ należy Samuel Heft, bibliofil zapamiętały, Brześcia Litewskiego obywatel i mieszkaniec stały. Był to na Litwie rzadki typ izraelity-Polaka, a jakiego tam dziś i ze świecą bodaj już nie znaleźć. Jako człowiek, zacności i prawości był nieposzlakowanej. Jeszcze w początkach ostatniej dziesiątki ubiegłego stule-

cia, mimo, iż dawno już przekroczył ósmy krzyżyk wieku, sędziwy ten starzec często się ukazywał na ulicach miasta; to też od dziecka małego wszyscy go tam znali. Postać to była dziwnie sympatyczna, żywo przypominająca izraelskie typy Andriollego. Chudy, cokolwiek pochylony, więcej niż średniego wzrostu, chodził, kijem się podpierając, w odwiecznym z peleryną płaszczu; nad głową, z pod okragłej, czarnej „garibaldki“, unosiły się dwa pukle rozwianych, jak mleko białych włosów. Profil miał regularny, nos orli, a z pod krzaczastych brwi patrzyły rozumne, nieco przymrużone oczy. W wyrazie twarzy dużo było melancholii, ale byleś doń przemówił, a o książeczkach zagadnął, ożywał się wnet, pochrząkiwał znamiennie, gładził brodę, a z twarzy, przed chwilą zadumanej, już uśmiech nie schodził. Gawędzić lubił bardzo; mówił płynnie, wyrażał się polszczyzną czystą, nawet jędrną — polszczyzną Kramsztyków, Mayzel-sów, Cyłkówów.

Z sympatycznym Heftem spotkałem się raz tylko w życiu — w podróży. Wiózł świeżo zakupione druczki z Wilna, pieścił się z nimi, rożki prostował, gumą, raz wraz wyjmowaną z kieszonki, usuwał brud i plamy... To, co

zicki Władysław. Nowe dzieła Wittiga. — 28. H. S. Styl nadwiślański (r. książki J. S. Zubrzyckiego). — 31. Piętkowski St. Powieść polska. „Gody życia” Ad. Dygasińskiego.

Kurier Warszawski. 1 grudnia 1910. Dębicki Z. Z przeszłości Ukrainy (r. dzieła Al. Jabłonowskiego). — 4. Grabowski Ign. Cieniom Machiavela (b.). — Dębicki Zdzisław. Z Wenecji (w.). — Nalepiński Tadeusz. O „Legendzie Tołstoja”. — Piątkowski H. Akwarele włoskie Masłowskiego. — W. H. Wystawa obrazów Włodz. Tetmajera. — Hulewicz C. Aforyzmy (z książki *Paradoxal*). — 8. Jankowski Cz. Poemat białoruski. — Dębicki Z. Wydawnictwa gwiazdkowe. — Guest. Vernissage na wsi. (Notatka z wycieczki na Podole). — Lemański Jan. Paryż (w.). 10. Rabski Wł. Z Teatru („Rozbitki”). — 11. Pogorzelska Helena. Odwiedziny sumienia (bel.). — Dębicki Zygm. Z Florencji (w.). — Galle H. Źródła twórczości Słowackiego. — Gomulicki W. Polski Tołstoj. — Swengalli. Alfred de Musset. — Nawrocki Wł. Mania Igielska (w. z Musset’a). — 12. Rabski Wł. Z Teatru („Don Carlos”). — 13. Horodniczy. Kartki literackie XIV. — 14. P. H. Towarz. sztuk pięknych. — 15. Dębicki Z. Wydawnictwa gwiazdkowe II. — 16. Piątkowski H. „Napać wilków” Alfreda W.-Kowalskiego. — 18. Kaema. O Narcyzie, bajka (b.). — Dzierżanowski W. Obłok (w.). — Jaroszyński T. Polichromia. — 20. Piątkowski H. Wystawa Bron. Rychter-Janowskiej. — D. Ad. Teatr Mały („Francillon”). — 22. Dębicki Z. Z zagadnień chwili (r. z ks. „Oni i wszyscy” Kallasowej). — 24. Jaroszyński T. Wypoczynek. — Dzierżanowski W. Bóg się rodzi (w.). — Nawrocki W. Z opłatkami (w.). — Galle Henryk. Dusze kobiece. — Jankowski Cz. Czy arcydzieło? (M. Audoux: Marie Claire). — D. A. Jasny dzień poezji (List Mickiewicza). — Kończyc Tadeusz. W Wigilię... — 29. Dębicki Z. Z przeszłości (r. pow. Gomulickiego „Siódme Amen Imci P. Mokrzeckiego”). — 31. S. p. Konstanty Wojciechowski.

ZAPOWIEDZIANE LICYTACJE.

* *Katalogi do przejrzenia w Redakcji Przewodnika.*

Styczeń 1911. Wiedeń, Gilhofer i Ranschburg. Licytacja 32-ga: Austriaci i Vien-nensia, grafika XVI—XIX w. (widoki, portrety, ryciny historyczne i t. d.).

25—29 Stycznia. Berlin. K. E. Henrici. Zbiór autografów, sztambuchów, rękopi-sów, miniatur i t. d.

* **30—31 Stycznia.** Berlin. J. A. Stargardt. Licytacja zbioru barona Kaska. (Biblio-theca Mexicana. I. Rękopisy meksykańskie i hiszpańskie. II. Książki, dotyczące Me-ksyku. III. Varia).

Styczeń 1911. Kolonia. M. Lempertz. Licyta-cya zbioru i biblioteki numizmatycznej d-ra Hugona Meyera. (Okolo 10 000 nu-merów; monety greckie, rzymskie, śre-dniowieczne i nowożytne).

16 Lutego. Świdnica (Śląsk). Licytacja zbio-ru starożytności Rudolfa Tanta (obrazy starych szkół, ryciny, rzeźby w drzewie, szkło, ceramika, broń i t. d.).

27 Lutego. Frankfurt n. M. Adolf Hess Nast. Licytacja zbioru Horsky’ego, część II. (Austria: portrety i widoki miast).

№ 1 „Przewodnika Antykwarskiego”, który właściwie powinien być wyjść 1 stycznia, wydany został wcześniej jedynie dlatego, aby mógł być rozestany, jako okazowy, przed końcem roku. Nasunęło to niektórym czytelnikom przypuszczenie, że w wydawnictwie nastąpiła przerwa, wobec czego Redakcja uważa za potrzebne pomieścić niniejsze wyjaśnienie.

o nim kreślę niżej, podał mi szczerzy jego wielbiciel, wołkowyszczanin, Ludwik Maciesza, kronika żywa Rusi Litewskiej, typ niemniej oryginalny, o Mohortowym pokroju. Sylwetkę Macieszy, ongi dzierżawcy Jaworu (gdzie co chłop, to Kościuszko albo Poniatowski, a ex-dzieńdzic — jenerał komuny, z przymówiskiem i przydomkiem „Psia krew” — Walery Wróblewski), podam kiedy indziej; tu mimo jazdem nadmienię tylko, że narrator mój (z czem się nie krył), w znacznej części zawdzięczał przy-ozdobienie swej głowy książkom i pogadan-kom heftowym, i że, trzy tygodnie biwakując na nieściągniętej wśród zamętu wojennego na Bałkanach widocie, w obłęd nie wpadł, *usque ad finem* dotrwał, ciało przy ogniu, modlitwą duszę, a serce grzejąc upominkiem Hefta zacnego — „Panem Tadeuszem”!

„Latarnik” drugi, ale... z duszą Margiera i jego poczuciem obowiązku.

Owóz bibliofil nasz, Samuel Heft, pochodził z rodziny, od wieków w Brześciu Litewskim osiadłej i nie bylejakiej. Dziad jego, Daniel, mąż biegły i czytany w księgach swego zakonu, był jednym z doradców i nauczycieli słynnego judofila, ks. Marcina Radziwiłła, który, lubiąc z nim obcować, do szczególnych przyjaciół

zaliczał. Stąd, jaknajregularniej co tydzień, książę-marszałek kolebkę z Czerniawczyc, swej pobliskiej rezydencji, po Daniela przy-syłał, aby z nim całe wieczory, a nieraz i dni nawet, w rzeczach umiłowanej wiary dysputy prowadzić. Jak tradycja domu Heftów niesie, pewnego razu, gdy Daniel ciężko na zdrowiu zaniemógł, książę, w obawie o ulubieńca, codziennie go odwiedzał, a medyk nadworny rozkaz otrzymał: „łoża chorego ani na krok nie opuszczać”. We wszystkich też uroczysto-ściach rodzinnych książę przyjmować miał zawsze udział osobisty, żadnego obrzędu we-selnego nie ominął; przybywał zwykle ze słynną kapelą i dzieci swego ulubieńca z ra-dziwiłłowską hojnością obdarzał. Ów Daniel, który do setki dociągnawszy, przeżył upadek kraju, był przez długie lata dostawcą dworu księcia i odbiorcą z dóbr jego płodów gospo-darskich, stąd zamożność jego tak wzrosła, że umierając sporą fortunę zostawił synowi. Ten, na szczęśliwym handlu drzewem podwoił ją tak, że syn jego, a nasz bibliofil, otrzymał po nim 100 tys. rubli kapitału, tudzież w Brze-ściu się wznoszące trzy przy ulicy Zbirugow-skiej domy murowane.

(C. d. n.)

Michał Federowski.

KATALOGI ANTYKWARSKIE.

Katalogi oznaczone * można przeglądać w Redakcji „Przewodnika” codziennie od 1 do 3.

Pragnąc ułatwić Sz. Prenumeratorom nabywanie książek, rycin i t. d. z katalogów antykwaryskich, Redakcja „Przewodnika” podejmuje się pośredniczenia w tym kierunku.

Aby otrzymać wprost od danej firmy żądane przedmioty, a więc w jaknajkrótszym czasie i z zaoszczędzeniem kosztów na przesyłkę pieniędzy z góry, oraz czasu na korespondencję—wystarczy zamówienie skierować do Administracji „Przewodnika”.

Przy zamówieniach, przewyższających 50 rb., należy dołączyć $\frac{1}{3}$ całej sumy.

- * **Richard BERTLING.** Lager-Katalog № 67. Musiker-Autographen. Briefe u. Sonstige Schriftstücke. Musikmanuskripte. Widmungen. (539 N₂N₂).

65. Chopin. Na ostatniej karcie francuskiego listu Ferdynanda Hillera do żony 10-o wierszowy dopisek własnoręczny Fr. Chopina po niemiecku, z podp.: „Ihr Knecht”. M. 120. — 210. Karasowski Maurycy. Własnor. partyt. ork.: „Morceau de Concert par M. Karasowski”, str. 30. M. 40. — 219. Kątski Antoni. List podp., Berlin 3-V-1852. M. 4. — 531. Wieniawski Józef. Własnor. nuty z ded. i podp. Bruksela 21-X-1894. M. 4.50.

- * — Lager-Katalog № 68. Musik-geschichte. Biographien. Memoiren. Briefwechsel. Erläuterungsschriften. Kritische Abhandlungen. Bibliographie. Zeitschriften. (1176 N₂N₂).

198. Karasowski. Friedrich Chopin. 2. Ausg. Dresden 1878. M. 4.50. — 199. Toż samo, opr. M. 6. — 200. Kartowicz. Souvenirs inédits de Fr. Ch. M. 7.50. — 201. Müller Iwan. Friedrich Chopin. Erlangen 1878. M. 1. — 202. Niecks. Friedrich Chopin. Uebersetz. v. W. Langhaus. 2 ty. Leipzig 1890. Opr. M. 13. — 203. Niggli A. Friedrich Chopin's Leben und Werke. Leipzig 1879. M. — 75. — 204. Thematisches Verzeichniss d. im Druck erschienen. comp. Fr. Ch. Leipzig 1888. Opr. M. 6.

- * — Lager-Katalog № 69. Musiklehre und Instrumentenkunde. (Zawiera również: Physiologie der Sprache. Tanzkunst und Ballett). (1230 N₂N₂).

170. *Irmologion* (Gesangbuch) für Uniaten. (Nuty i tekst słów, dr. czarny i czerw.). Począjów 1794. F^o K. 222. 1 drzew. Opr. współcz. z wyc. M. 40. — 171. Modlitewnik słowiański. Począjów 1783. F^o k. 185 z liczn. drzew. i ryc. Opr. M. 15. — 1188. Czerwinski. Brevier der Tanzkunst. Opr. M. 2.50.

- * — Lager-Katalog № 70. Porträts zur Geschichte des Theaters und der Musik. (2415 N₂N₂).

75. Bandrowski Aleks., Weger sc. 4° M. — 75. — Chopin: 315. L. Michalek del. et sc. F^o na chińskim pap. M. 10. 316. Lith. P. Rohrbach wdg. A. Bovy. F^o na ch. pap. M. 4.50. 317. Akw. Schauer wdg. Bovy. 4° M. 1.50. 318. Wdg. Winterhaltera i Ary Scheffera rys. Emil Bolle, ryt. Rud. Schuster, F^o M. 7.50. 319. Wdg. Winterhaltera i Ary Scheffera rys. E. Bolle fotogr. form. gab. M. 1. 320. Popiersie, Anon. sc., Schubert exc. 4° M. 2. — 361—366. Dawison Bogumił. — 1196. Lelewel Ignacy (sic!) Anon. sc. m. 4° Punkt. M. 1.50. — 1407. Mierzwiński, Weger sc. 4° M. — 75. — Poniatowski: 1620. Rosmaesler sc. 4° M. 2. 1621. Maurer del., Lith. Villain, F^o M. 7.50. 1622. Lith. Utecht wdg. Adam'a, F^o kolor. M. 4.50. — 1933. Sembrich Marc., Weger sc. 4° M. — 75.

- * **Librairie DORBON-AINÉ.** Le Bouquilleur. Revue bibliographique des Livres anciens et modernes. № 81. Décembre 1910. (N₂N₂ 4122—5138).

4538. Lelewel. Etudes numismatiques et archéologiques 1 t. z atl. Piskr. 20 fr. — 4582. Lubomirski. Histoire contemporaine 6 t. z ded. aut. 25 fr. — 4972. Sienkiewicz. Quo Vadis. Trad. Halpérine-Kamiński (il. Styki) 53 zes. 38 fr. — 5088. Wroński Hoene. Développement progressif et but final de l'humanité. 18 fr. — 5090. Tenże. Messianisme, philosophie absolue. Piskr. 40 fr. — 5091. Tenże. Secret politique de Napoléon. 14 fr.

- * **GILHOFER und RANSCHBURG.** Anzeiger № 81. (N₂N₂ 14 662 — 15 600).

- * — Anzeiger № 86. Alte Meister. Aquarelle und Handzeichnungen. Kupferstiche und Lithographien. Judaica. *Polonica*. Seltene Porträts. Russica. Städteansichten und hist. Blätter. Ungarn. Wien. (300 N-6w).

- * — Anzeiger № 88. (N₂N₂ 18 879 — 19 230).

19103. Recueil des fondations et établissements faits par le Roi de Pologne... dans la ville de Nancy. Nouv. éd. 1762. — Compte gén. de la dépense. Lunéville 1761. Piskr. 180 K.

- * — Katalog № 90. Orts- und Familienurkunden. Historische Schriftenstücke 13 — 18 Jahrh. (671 N-6w).

70. Schreiben eines Unbekanten aus Dresden. 16-IV-1591, an Camerarius. 3 K. F^o (m. inn. wiad. z Polski) 16 K. — 285. *Károlyi Alex.* List dat. 30-IX-1721, str. 2 F^o, dot. kom. „in negotio controvers. et praetensionum reipubl. regni Polon.” 20 K.

- * — Anzeiger № 91. (N₂N₂ 19 836 — 20 582).

20309. *Lipiński K.* Pieśni polskie i ruskie. Opr. 24 K. — 20310. *Matejko.* Album (wyd. Lewentala) 50 K. — 20311. *Norblin* Costumes Polonais. 35 pl. Piskr. 680 K.

- * — Anzeiger № 93. (N₂N₂ 20 583 — 21 186).

21054. *Bandtkie.* Hist. drukarni w Kr. P. Opr. 24 K. — 21055 de la Bizardière. Histoire d. poln. Wahl-Tage. Stockholm 1733. Opr. 18 K. — 21056. Konstitucie seymu r. 1654. P. Elert. Opr. parg. z wytłocz. złot. orlem. Egz. uszk. 24 K. — 21057. *Długosz.* Historiae pol. libri XII. 2 tomy. Francof. 1711—12. 68 K. — 21058. *Edwards.* The Private History of a Polish Insurrection. 2 t. 12 K. — 21059. *Gołgbiowski.* Gry i zabawy. 12 K. — 21061. *Hartknoch.* De republ. Pol. Ed. III. Lipsiae 1698. — *Connor.* Beschreibung d. Kgr. Polen u. Gr.-H. Lith. Leipz. 1700. 36 K. — 21062. Herbarz (Wilczyński-go). 70 K. — 21063. *Kobierzycki.* Hist. Vladislai. Opr. 86 K. — 21064. Lettre écrite de Danzich cont. tout ce qui s'est fait en la guerre de Moscovie contre les Polonois. Paris MDXIII (sic! 1614 r.). 24 K. — 21066. *Sotyk.* La Pologne. 2 t. 6 K. — 21067. Statuta Dom. Sigismundi I. Samosci 1602. 36 K. — 21068. *Sulikowski.* Comment. rerum Polon. 60 K.

- * — Anzeiger № 94. (N₂N₂ 21 187 — 21 740).

21611. *Chwałkowski.* Regni Polon. jus publ. (z p-tami). Opr. parg. 48 K. — 21612. *Copernicus.* De revol. orbium coel. libri VI Basil. 1566. Opr. 90 K. — 21614. Descrizione... del regno di Polonia. Venezia 1770. 30 K. — 21616. Geschichts-Calender, Curieuse darinnen die merckw. Geschichte d. Kgr. Polen u. Gross.-H. Lith. von anno 1500 bis 1697 vorgestellt werden. Lipsk 1697. 24 K. — 21617. *Górnicki Ł.* Dworzanin. Krak. Piotrkowczyk 1639.

- Tenże. Dzieje w Koronie. Krak. Piotrk. 1637. Półsk. 60 k. — 21619. Polnische Kriegs- u. Staatsachen. Norymb. 1668. 2 tabl. gen. i 9 ptów. Opr. parg. 36 k. — 21620. *Massuet P. Istoria della guerra presente. Lucca 1736.* Opr. parg. 36 k. — 21621. *Orzechowski St. Chimaera.* Krak. 1562. Opr. 60 k. — 21623. *Regenwolscius (Wegierski). Systema Eccl. Slavonie. Trajecti 1652.* Płsk. 60 k. — 21624. *Rulhiere.* Histoire de l'anarchie. Paryż 1807. 36 k. — 21625. *Susza J. Phoenix...* albo obraz staroż. chelmski. Zamość 1684. Płsk. 36 k. — 21626. Untersuchung des Verfahrens der Höfe Wien, Petersb. u. Berlin d. Theil. v. Pohlen betreff Aus d. Franz. 1778. Opr. 6 k.
- * — Kunstanzeiger № 95. Dekorative Blätter d. 18. Jahrh. (316 N-ów).
197. *Kilian G. Ch. Boutique de Porcelaine* 80 k.
- Katalog № 94. Farbige Ortsansichten aller Länder, 16—19 Jahrh. (2500 N-ów).
- Katalog № 96. Jagd. Bücher und Kupferstiche.
- Kunstanzeiger № 91. Daniel Chodowiecki. (480 N-ów).
- * **LUCIEN GOUGY.** Catalogue mensuel № 261. Décembre 1910. (2094 N-ów).
170. *Chodowiecki et Schellenberg.* Alb. z 2 k. ryt. i 52 tabl., zawier. 10—25 sztychów każda. Opr. wspóln. 100 fr. — 338 *Nolhac.* Louis XV et Marie Leczinska. Goupil. 1900. Opr. saf. 120 fr. — 598. *Arpentigny.* Voyage en Pologne par un prisonnier de la garn. de Dantzick 1813—14. Płpi. 15 fr. — 660. *Belina.* Les Polonais et la Commune de Paris. Opr. 2 fr. — 1088. *Gauthier-Villars.* Le Mariage de Louis XV... d'après une corr. inéd. de St. Leczinski. 4.50 fr. — 1248. *La Barre du Parcq.* Portraits militaires. 3 t. (m. i. Dumouriez). 20 fr. — 1667. *Niemcewicz.* Notes sur ma captivité. Opr. 20 fr. — 1761. La Pologne (Chodźki. Tylko 1 t.). Opr. 10 fr. — 1983. *Sienkiewicz.* Quo Vadis. Tłom. Kozakiewicz. 20 fr.
- * **PAUL GRAUPE.** Katalog 53. Stammbücher. (101 N-ów).
- Spotyka się nast. polskie nazwiska: 10. de Bojanowski. — 33. (Sztambuch Wilh. Neumanna, stud. z Frankfurtu n. O.) v. Woźnicki; v. Lechynzky (?); v. Helmizki; v. Stojowski; P. v. Zakryewski (Zakrzewski?), St. v. Racicky; v. Smolensky. — 57. O. v. Zabokrzyki.
- * — Katalog 55. Selbstmord und Selbstmörder. (470 N-ów)
90. *Dzieduszycki.* Samobójstwo. 2.50 m. — 374. *Zaleski St.* Psychologia samobójstwa. 3 m. — 396. *Dzbański J.—Dzbański J. sen.* Gedenkblatt zur Katastrophe des vereinten Doppelselbstmordes ausgef. in Lemberg an 27-II-1887. m. 2. Abschiedsbriefen. 1.50 m.
- * **M. HAUPTVOGEL Nachf.** Katalog 42. Deutschland (3698 N-ów)
- 1483—1496: Prusy Wschodnie i Zachodnie; Ks. Poznańskie.
- * **WILH. JACOBSON u. Co.** Antiquariats-Katalog № 240. Alte Drucke. Illustr.-Werke. Holteimanuscripte. Bildersammlungen. Schlesien. Naturwiss. Jagd. Philosophie. Class. Philologie. (Okolo 2200 N-ów)
- Str. 47—53: Litteratur betreffend die Pr. Schlesien. — Die v. *Saurma'sche Münz-sammlung* Deutscher, Schweiz. u. Polnischer Gepräge v. Beginn d. Groschenzeit b. z. Kipperperiode. Berlin 1892. 70 tekst i 104 tabl. z 1000 repr. 30 m. — *Mrongovius.* Poln.-d. u. deutsch-pol. Wörterbuch. 3 wyd. 20 mar.
- * **JOSEPH JOLOWICZ.** Catalogue des Livres d'occasion № 173. Bibliotheca Polonica-Slavica I. *Histoire de Pologne.* Bibliographie. Ouvrages collectifs. Contient en partie les doubles de la „Bibliothèque Raczyński“ à Posen. (3096 Numerów).
- * — Catalogue des Livres d'occasion № 174. Bibliotheca Polonica-Slavica II. *La Pologne littéraire et scientifique.* Contient en partie les doubles de la „Bibliothèque Raczyński“ à Posen. (2456 N-ów)
- * — Catalogue des gravures et Livres illustrés d'occasion № 175. Bibliotheca Polonica-Slavica III. *Iconographie polonaise.* (387 N-ów).
- * — Antiquariats-Katalog 176. Neuere deutsche Literatur. (1135 N-ów).
- * — Catalogue des Livres d'occasion № 177. *Livres français.* (Littérature, Histoire, Sciences etc.) (1484 N-ów).
- 1005—1099: Pologne.
- * — Verzeichnis № 178. Deutsche Literatur bis Goethe's Tod.—Folklore.
- * **HEINRICH KERLER.** Antiquariats-Katalog № 392. Theologischer Bücherschatz XII. *Philosophie.* (6229 N-ów).
- * — Antiquariats-Katalog № 393. *Kunst.* (4730 Numerów).
- * **LEO LIEPMANNSSOHN.** Katalog 174. Musiker-Autografen. (2337 N-ów).
- 391—395. *Chopin.* Listy do J. Fontany: 391 podp. „Ch.“ (1838 r.) 3 str. 8° 360 m.; 392 podp. „tęty stary“ (1838 r.) 2 str. 8° na pap. z inicjał. G. S(ant). 270 m.; 393 podp. „Fr.“ Marsiglia 17-III 1839. 3 str. 8° 375 m.; 394 podp. „Fr.“, b. d. i m. 150 m.; 395 własn. plan mieszkania 180 m. — 396. *Chopin.* Rkp. 1, 3 i 4-go z 4-ch Mazurków Op. 33. 2000 m. — 934. *Karasowski M.* List. wł. podp. Drezno 25-V-1885, po fr., 3 m. — 1022 i 1023. *Rontski Ant. L.* wł. podp. 17-XI-1871 i nuty z ded. 2.50 m. i 6 m. — 1126. *Leszetycki.* L. wł. p. 3 m. — 1155—1157. *Lipiński K.* 3 Listy wł. p.: 8, 5, 4 m. — 1374. *Moniuszko.* Rkp. kwartet, ded. gen. Abramowiczowi, Wilno 7-XI-1852. 75 m. — 1512. *Padevewski.* Własn. kilka takt. nut. i podp. 10 m. — 1513. Tenże, fot. z ded. 5 m. — 1514. Tenże L. wł. p. po niem. 10 m. — 1854. *Sembrich M. L.* wł. p. 4 m. — 1855. Taż sama, bilet własn. 3 m. — 1856. Taż sama, fot. z ded. 4 m. — 2260—62. *Wieniawski H.* 3 L. wł. p.: 8, 6 i 5 m.
- * — Katalog 176. Musikalische Instrumente. Bau, Geschichte, Lehre. (1470 N-ów).
- * **LIST und FRANKE.** Antiquariats-Katalog № 422. Geschichte der Europäischen Staaten. I. Die Romanischen Völker. (2294 numerów).
240. *Bogustawski A. D.* Leben d. Gen. Dumouriez. 2 t. Opr. 4 m. — 927. *Polocka.* Memoiren, Dtsch v. O. Marschall 3 m.
- * **MAYER und MÜLLER.** Katalog 248. Classische Philologie. 1 Abteilung. Griechische Autoren. (Str. 62).

- * — Katalog 251. Classische Philologie. 2 Abteilung. Lateinische Autoren. Griechische und lateinische Epigraphik. Numismatik. Paleographie. Neulateiner. Lateinische Grammatik u. Literaturgeschichte. Geschichte d. Philologie. (Str. 66).
- Sarbievius. Lyricorum libri IV. Antverpiae, B. Moretus, 1634. Opr. 3 m. — Tenze. Carmina. Argent. 1803. 2.50 m. — Sternbach. Meletemata graeca. P. I. 3 m. — Baudouin de Courtenay. Vorles. üb. latein. Phonetik. 2.50 m. — Morawski K. Parallelismo. 1 m.*
- * — Katalog 252. Deutsche Philologie und Literatur (bis etwa 1750). (Str. 62).
- * **A. MEJSTRIK.** Allgemeiner Bücher-Katalog. (Str. 32).
- * **Edmund MEYER.** Antiquariats-Katalog XXI. Kunstblätter. Bücher mit Illustrationen.
- 48—72. *Chodowiecki.* 430—437. Królowie p. (Lesera). 583. Radziejowski. 1.50 m. — 729. *Chodowiecki.* aqu. Schellenberg. 9 m. — 730. Tenze, szt. a. współcz. 4.50 m. — 800. Poniatowski J. ks. (kompozytor) 1 m. — 829. Davison B. lit. Jäger. 1.50 m.
- Plany i widoki: Wrocławia, Gdańska, Torunia, Warszawy (943: rys. 1807 r. Thümen. 4.50 m.), Poznania.
1393. *Matijko.* Ubior. 25 m. — 1513. *Chodowiecki.* Von Berlin nach Danzig (wyd. Oettingen, Berl. 1895). 20 m.
- * — Antiquariats-Katalog XXIII. (758 N-ów).
- 4 *Abeli...* Medizin. Gewissens-Spiegel (k. t. ryt. *Kilian*). 4.50 m. — 114. *Chodowiecki's* Handzeichnungen. Berl. 1907. Opr. 20 m. — 138. Willkür d. Stadt Dantzig. Kkp. z XVII w. 60 m. — 161. *Dumouries.* Denkwürdigkeiten d. gen... 4 m.
- * **Henri PICARD.** Le Bibliopole. Catalogue de Livres d'occasion en vente aux prix marqués. № 101. Octobre-Novembre 1910. (434 N-ów).
- * **Ferdinand SCHÖNINGH.** Katalog № 116. Neuerwerbungen aus d. Gebieten d. deutschen, französischen u. englischen Literatur, d. klassischen Philologie, Geschichte u. Kulturgeschichte. (1487 N-ów).
- * **B. SELIGSBURG's** Antiquariat (Inh.: F. Seuffer). Antiquariats-Katalog № 284. Historisch-topographische Sammlung № V. Deutsche Geschichte im Allgemeinen u. Geschichte von Norddeutschland. (2785 Numerów).
- 2455—2690: *Schlesien, Posen, Polen.*
- * — Antiquariats-Katalog (№ 295). (575 N-ów).
119. *Beer Ad.* D. erste Theil. Polens 3 t. 8.50 m.
- * — Antiquariats-Katalog № 296. Goethe u. sein Kreis. Preis 1 M. (1732 N-ów).
1271. *Kurtzmann.* Goethe w Polsce 0.80 m.
- * **SÜDDEUTSCHES-ANTIQUARIAT.** Katalog 120. Kulturgeschichte. Populärwissenschaftliche Literatur. Curiosa. (1758 Numerów).
- * — Katalog 130. Türkei Griechenland seit der Byzantiner-Zeit. Bosnien. Serbien Bulgarien. Rumänien. Ungarn. Böhmen und Galizien. Polen. Russland: I. Geschichte u. Topographie; II. Sprache u. Literatur. (923 N-ów). *Okolo 120 N-ów, dotyczą Polski*
- Katalog 79. Ost- u. Westeuropa (Polen...)
- * **J. A. STARGARDT.** Katalog 227. Genealogie. Heraldik. Numismatik. (964 N-ów).
84. *Borkowski.* Rocznik szlachty I-II. 20 m. — 88. Genealogija domu król. de Bourbon. 4 m. — 125. *Caspar Weinrichs Danziger Chronik*, z 2 t. ryt. 12 m. — 135. *Ditmar...* chronici libri IIX, ed. Mader; *Chronicon Montis Sereni*, ed. Mader; *Engelhusii chronicon*, ed. Mader—opr. r. z exlibrisem 6 m. — 275. *Janecki M.* Die staats rechtliche Stellung d. poln. Adels. 1 m. — 276. Tenze. Erhalten d. Juden in Polen durch d. Taufe d. Adelsstand? 0.50 m. — 374. D. Familie von Manteuffel. Th. II: Kurländ. Linie. 8 m. 375. Toż samo, opr. 10 m. — 421a. *Niesiecki.* Herbarz wyd. Bobrowicza. 150 m. — 452. *Hoffmann F.* Uebersicht d. Familien Gesch. d. Dynasten-Geschlechts d. Leszczycz Grafen v. Radolin-Radolinsky 20 m. — 493. Liber gen. ill. familiae Schidloviciae, ed. Działyński. 30 m. — 620. *Żernicki.* D. poln. Adel 20 m. — 621. Tenze. D. poln. Stammwappen 12 m. — 622. Tenze. Geschichte d. poln. Adel 6 m. — 623. Tenze. D. poln. Klein-Adel im 16 Jahrh. 8 m. — 712. *Ostrowski.* Księga herbowa, zesz. 1—19. 114 m. — 871. *Lelewel.* Stare pieniądze w Trzebnieniu wykopane. 6 m. — 960. *Zagórski.* Ryciny pieniędzy polskich. 15 m.
- * — Katalog CCXXVIII. Autographen und Urkunden. (705 N-ów).
495. *Chodowiecki.* Rys. tuszem i do tegoż szkic piórkiem z własn. podp. 200 m. — *Chopin.* Listy własn. do Fontany z La Chatre, podp. „Ch.”: 496 4-X-38 2 1/4 str. na pap. z inicjał. G. S(and) 240 m. 497 z 38 r. 4 str. 400 m. 498 10-X 39 3 1/2 str. 350 m. 499 15-I-48 1 1/4 str. 4° 320 m. 500 b. m. i d. 3 str. na pap. z inicjał. G. S. 350 m. — 648. *August III* podp. własn. na dok. 1744 r. 7 m. — 659. *Henryk Walezy* podp. własn. na dok. parg. 1582 r. 9 mar.
- * **Franz STÖPEL,** Kunstantiquariat. Katalog V. Portraits. (4888 N-ów).
- Okolo 60 polskich p-tów.*
- * **Max ZIEGERT.** Katalog 13. (773 N-ów).
81. *Braun & Hogenberg* Civitates Orbis Terrarum. 6 t. Opr. w 2 t. (br. 5 tabl.) 600 m. — 286. *Hondius.* Afbeeldingen van in Godes-Woort errarene Mannen... Haag 1603. Z 50 portretami ryt. przez H-a. Opr. parg. 100 m. — 668. *Boeme Joh.* Omnium gentium Mores, Leges et Ritus. Antv. 1571. Opr. parg. (m. in.: De Russia s. Ruthenia; De Lithuania et Lithuanorum vita). 6 m.
- * — Katalog 14. Goethe-Schiller. — Deutsche Literatur in Orig.-Ausgaben. — Autographen und Portraits deutscher Dichter. — Allgemeines; Ausserdeutsche Literatur-Geschichte. (1513 N-ów).

Katalogi otrzymane w ostatniej chwili:

- Georges Abt.** Catalogue № 23, № 24, № 25. — **H. Daragon.** № 7, № 8, № 9. — **R. Duval.** Catalogue X, Catalogue XI. — **Max Harrwitz.** — **W. Heffer & Sons.** Catalogue of Second-Hand Books № 66, № 67 — **Richard Kaufmann.** Anzeiger № 117. — **T. A. Siemionow.** Katalog № 74, № 75, № 76, № 77, № 78, № 79, № 80. — **M-me V-ve Gabriel Charavay.** Revue des Autographes № 358. — **Otto Charrassowitz.** Bücher-Katalog 335, 336, 337, 338.

KORESPONDENCYA.

PYTANIA.

Prosimy Sz. Korespondentów, podpisujących swe notatki inicjałami lub pseudonimem, o podawanie, dla wiedzy Redakcji, nazwiska i adresu.

Biblioteka polska w Szkocyi. Antoni Sozański na str. 26 swych „Ciekawych szczegółów z literatury i bibliografii” podaje następującą wiadomość: „W Kurjerze Warsz. z r. 1822 umieszczono wyimek z listu, pisanego z Edynburga 25-go grudnia 1821 przez Polaka podróżującego po Szkocyi, w którym donosi, że Konstanty hr. Zamoyski założył w Edynburgu bibliotekę dla narodowych polskich dziejów, która miała być na osobnem miejscu ustawiona pod mianem: „Biblioteka Polona et Lithuana” z herbami tych dwóch krajów. Nie jest mi wiadomo, czy to doniesienie sprawdziło się”. Czy nie posiada kto bliższych szczegółów w tej sprawie? Z.

Odlewy d-ra Levittoux. W „Salonie” Ungra wystawił w swoim czasie dr. Levittoux przez siebie wykonane odlewy gipsowe z natury, całych postaci lub części ciała ludzkiego. Odlewy te, zwłaszcza całe figury, budziły podziw swem wykonaniem, nie znać na nich było bowiem zupełnie t. zw. „szwów”. Spółśob ich robienia stanowił tajemnicę d-ra Levittoux. Chciałbym wiedzieć, czy ze sposobem tym wynalazca zapoznał kogo przed śmiercią, czy też tajemnicę zabrał ze sobą do grobu? M.

ODPOWIEDZI.

Ikonaografia p. Grabowskiej. (I. 14). Z licznych portretów p. Grabowskiej, o które w № 1 „Przewodnika” zapytuje p. J. L., mogę wymienić narazie: 1) 4 portrety przez Bacciarellego, znajdujące się u ks. Mikołajowej Radziwiłłowej w Warszawie; 2) 1 portret, podobno też przez Bacciarellego, własność ks. Michałowej Radziwiłłowej; 3) 1 portret nieznanego mi artysty, w posiadaniu hr. Adama Ronikera i 4) także portret (doskonały) u p. Łęskiego w Wilnie. J. Perłowski.

Marya Colau. (I. 14). Romantyczna opowieść p. J. Szyszłko p. t. „A grób pokrył tajemnicę...” (Kur. Warsz. z 27 listop. 1910 r.), osnuta na tle legendy o losach Maryi Colau (nie Calannel!), nie zawsze zgodna jest z prawdą dziejową. Historia owej „domniemanej

córki Napoleona I” skreślona została w dziele hr. Eustachego Tyszkiewicza p. t. „Opisanie powiatu borysowskiego”. Wilno, 1847 (str. 92—94), oraz w pracy Edwarda Chłopickiego p. t. „Marya Colau. Opowiadanie napoleonisty według dawnych notat”. *Bluszcz* z 1877 r. №№ 26, 27 i 28. Krótkie streszczenie dziejów życia Maryi, na podstawie wyżej wymienionych materyałów, pamiętników Jana Chłopickiego, wyd. w Wilnie 1849 r. i kilku przyczynków rękopiśmiennych zamieścił podpisany w *Kurjerze Warszawskim* z 1 stycznia r. b. Henryk Mościcki.

Ulica Mickiewicza w Paryżu. (I. 14). Rada miejska paryska nadała imię Adama Mickiewicza nowej ulicy, przebitej między Boulevard Montparnasse i Boulevard Raspail. Na skargę właściciela jedynych domów, wznoszących się wówczas na tej ulicy, że trudność wymawiania dla Francuza nazwiska Poety polskiego może mieć wpływ ujemny na wynajęcie mieszkań, Rada miejska cofnęła swoje pierwsze postanowienie i ochrzciła tę ulicę: rue Léopold Robert. Władysław Mickiewicz.

Mapy na chustkach. (I. 14). W № 1 tak świetnie zapowiadającego się „Prz. Antykwarskiego” pan B. zapytuje o chustki z mapą Polski, drukowane około 1810 r. w Paryżu. W zbiorach moich znajduje się biała perkalowa, poślótkła chustka z tegoż okresu, na której wytłoczona jest mapa z podwójnym tytułem, po niemiecku i po francusku, w te słowa:

Neue militairische (sic!) Situations und Postkarte von West-Russland von I. E. Knittel. Nürenberg, bei Fr. Campe 1812.

Nouvelle carte militaire et routière de la Russe occidentale, par I. E. Knittel, Nurenberg. Chez Fr. Campe 1812.

Między obwódkami mapa ma wysokości 53 i szerokość 80 centym. Skala: mile geograficzne i wiorsty rosyjskie. Szerokość geograficzna jest zaznaczona u góry 30—51, na dole 32—49. Długość geograficzna 54—60 stopni.

Od strony zachodniej są przedstawione wschodnie wybrzeża Szwecyi i morze Bałtyckie, od północy południowe wybrzeże Finlandyi, Petersburg i jezioro Ładoskie. Po nad dolną południową linią mapy zaczynają się gęsto rozsiane napisy nazw miast i wsi, z czego tu powtórzę dla lepszego poznania obszaru: Puck, Pilawa, Królewiec, Instruc (Insterburg), Preny, Troki, Wilno, Zodziszki, Dereczyn, Czereja.

Mapa ta obejmuje tedy część właściwej Litwy, Żmudź, województwa: wileńskie, inflanckie, połockie, witebskie — i była przeznaczona dla armii napoleońskiej, skierowanej początkowo w te strony.

Wacław Fedorowicz.

WYDAWNICTWA, NADEŚLANE DO REDAKCYI.

Batowski Zygmunt. Wystawa dzieł Jana Piotra Norblina, skatalogowana przez... (Wystawy Retrospektywne Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych w Król. Polsk.). Warszawa, 1910. Druk K. Kowalewskiego. 21 × 14,5 (16 × 9,5). Str. 30 + 1 nl.

Lamus. Zima 1909 — 1910. Zeszyt piąty. Tomu II. Z. I. (Lwów. Z drukarni Narodowej w Krakowie). 25 × 17,5 (19 × 11,8). Str. 135 + 2 nl. + 3 k. il. + 1 k. facsimile.

Tożsamo. Wiosna 1910. Zeszyt szósty. T. II. Z. 2. Redaktor: Michał Pawlikowski, Lwów, Trzeciego Maja 5. Własność Redakcyi.

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nakładem H. Altenberga i J. Mortkowicza. Składy główne: Altenberg Lwów, Centnerszwer Warszawa. (Z Drukarni Narodowej w Krakowie). 25 × 17,5 (19 × 11,8). Str. 140 (2 nl. + [139—278] + 2 nl. + 4 k. il.

Miesięcznik Heraldyczny. Organ Towarzystwa Heraldycznego we Lwowie. Rok III. № 6—7: Czerwiec-Lipiec 1910; № 8—9: Sierpień-Wrzesień 1910. Str. 89—152.

Tożsamo, № 10—11. Październik-Listopad. Str. 153—184.

Treść. Gustaw Manteuffel: O starodawnej szlachcie krzyżacko-rycerskiej na kresach inflanckich. — Dr. St. Kutrzeba: Kilka słów o metrykach kościelnych w Polsce. — Dr. Helena Polackówna: „Liber Chamorum”. — Oskar Halecki: Chalecy na Ukrainie. — Ks. Jan Sygański S. J.: Z notat heraldyczno-genealogicznych. — Sprawozdania i recenzje. — Uzupełnienia i sprostowania. — W „Dodatku”: Ks. Jan Sygański S. J.: Z dawnych metryk kościoła Maryackiego w Krakowie.

Rocznik Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie. 1909. Druk Józefa Zawadzkiego w Wilnie, 1910. 23,5 × 15,5 (19 × 11,7. Kt. 2 + str. 152 + k. nl. 2.

Wiadomości numizmatyczno - archeologiczne, organ Towarzystwa numizmatycznego. № 1. Styczeń. Rok 1911. Str. 1—16 + 4 tabl. repr.

OGŁOSZENIA.

DEZYDERATY ZBIERACZÓW PRYWATN.

Autografy: Władysława IV, Stefana Czarnieckiego, Jana III jako hetmana, Stanisława Leszczyńskiego, Fryderyka Augusta ks. Warszawskiego, Aleksandra I, Mikołaja I i Napoleona I kupię. Szafranski, Radom, Spacerowa 16.

Blikle Antoni, Warszawa, Nowy Świat 35. „Wiadomości numizmatyczno-archeologiczne” od tomu 3-go. Wszystko o cechach warszawskich.

Bołsunowski Karol, Kijów, Mariińsko-Błażowiec 90. Wszelkie symbole z pierwszych wieków chrześcijaństwa.

Dr. Henryk Rodziewicz, Niższy Nowogród, ul. Oszarska № 21, d. wł., poszukuje: 1) Richter (Wilhelm) Geschichte der Medicin in Russland. Moskwa 1815, t. 3-ci; 2) P-t z biografią prof. chir. Aleksandra Lebruna; 3) P-ty prof. J. Kosińskiego i innych polskich chirurgów.

Humnicki Leon, maj. Baczkuryn, p. Monasteryszcze, gub. Kijow. Poszukuje: Dzieła ogrodnicze w. 16, 17 i 18. Polskie druki prowincjonalne w. 16, 17 i 18. Ordy Album widoków s. 3-a. Mickiewicz, Poezye, Wilno 1822.

Łańcucki Piotr, Lwów, ulica Skargi № 2. Medaliki i obrazki religijne.

Maszaadro Stanisław, Warszawa, ul. Złota 33. Litewskie grosze i szóstaki Zygmunta I.

Męczkowski Wacław dr., Warszawa, ul. Chmielna 25. Monografie miast polskich. Wonomularstwo. Wszystko o szpitalnictwie.

Wasilewski Adam, Górne Jurszany, przez Oszmianę. Z „Albumu Wileńskiego”: 1) Generał Kopeć w podróży; 2) Kościół św. Anny. Obie kolorowe.

Zaleska Jadwiga, Skazince, poczta Jarmolince. Sztuchy angielskie kolorowe.

EX-LIBRISY POLSKIE

DAWNE I NOWE NABYWA I WYMIENIA NA WŁASNE I NA DUBLETY
EDWARD CHWALEWIK, Warszawa, Aleje Ujazdowskie Nr. 14.

Ex-librisy polskie i obce

KUPUJE I WYMIENIA
Kazimierz REYCHMAN
Warszawa, Al. Szucha 5

Sprzedam: I. Rkps z XVIII w. p. t. „Memoryał Generalny albo ogólna pamięć przygotowania na Bankiet. Według którego y naywiekszych Monarchów bankiety bydyż mogo, y nayubozszych być może ukontentowanie”. F-o (31 x 19) str. 112. (O sztuce kucharskiej). II. Piwarskiego: a) Kazimierz Wielki, b) Królowa Jadwiga, c) Henryk Walezy, d) X. Gabryel P. Baudouin, e) Pałac Kazimierowski w Warszawie, f) Poranek przy ul. Rybaki, g) Wieśniacy z okolic Warszawy czyli Powrót z miasta po jarmarku. — Dr. Henryk Rodziewicz, Niższy Nowogród, ul. Oszarska № 21, d. wł.

Przepisywanie na maszynie
rękopisów do druku, dokumentów, listów i t. d.: Nowy Świat 54, m. 11.

WINCENTY ŁUKASZEWICZ
art-mal., laureat Akad. Petersb. Nowy Świat 36, m. 31
restauruje stare obrazy, maluje obrazy religijne i portrety.

Stała Wystawa Sztuki i Starożytności
wł. G. SOUBISE BISIER

Nabywa przedmioty starożytne do epoki Empire wyłącznie — Polskie i późniejsze.

KANAPKA, antyk, w stylu „Empire”, mahoniowa, pięknie odnowiona, okazynie do sprzedania. Znajduje się na składzie w magazynie tapicerskim Grodeckiego, Marszałkowska 68.

Antykwareusz S. Wrotnowski

ul. Freta № 9 w Warszawie

nabywa stale, przyjmuje w komis i ocenia: dzieła sztuki różnorodnej, obrazy, szkice, sztychy, wszelką bibliografię, ceramikę, szkło, numizmaty, brzozy, meble i t. p. — Pp. zbieraczy i bibliofilów, oraz zbywających proszę o nadsyłanie dezyderatów. — Listownie wyjeżdżam na prowincję.

Starożytności wszelk. rodzaju z krajów słowiańskich, obrazy artystów polskich dawnych i żyjących, książki i rękopisy hebrajskie, monety, medale i t. d. stale nabywa płacąc natychmiast najwyższe ceny **Edm. C. Potocznik**, Handel dzieł sztuki i starożytności i Księgarnia sortym. w **Serajewie** (Bośnia).

Potrzebny **Zastępca**, znający się na rzeczy i ze stosunkami, zamieszkały możliwie w Warszawie, do pośrednictwa, kupna i sprzedaży dzieł sztuki i starożytności. Oferty nadsyłać: **Edm. C. Potocznik, Serajewo** (Bośnia).

KWARTALNIK ETNOGRAFICZNY „LUD”

wydawany przez Towarzystwo ludoznawcze we Lwowie, pod redakcją Komitetu, złożonego z pp.: Adama Fischera, prof. A. A. Kryńskiego, d-ra J. Leciejewskiego, Sz. Matusiaka, d-ra Mieczysława Tretera, d-ra St. Wasylewskiego.

Prenumerata z przes. poczt. 5 rb.
Adres Redakcyi i Administracyi:

Adam Fischer, Lwów, Ossolineum.

WIADOMOŚCI FRANCUSKIE

miesięcznik poświęcony krytyce
literackiej i bibliografii
przez

Kazimierza WOŹNICKIEGO

23, Boul. St-Germain, PARIS (5-e). — Przedpłata roczna 6 fr.

LES NOUVELLES FRANÇAISES

revue mensuelle de critique littéraire
et de bibliographie
par

Casimir de WOŹNICKI

„Powstanie Narodu Polskiego 1830-1 roku

w świetle krytyki mocarstw europejskich“.

Opisuje przebieg kampanii 1830-1 roku ze stanowiska krytyki wojskowej i t. d.

Głosy prasy: „Materiał jest bardzo ciekawy“ („Tygodnik Ilustrowany“). — „Przyznać należy niewiadomemu autorowi niezwykle dar spostrzegawczy i gruntowne wykształcenie wojskowe“ („Biblioteka Warszawska“). — „W każdym razie ogłoszenie powyższego memoriału uważam za pożyteczne“. (Aleks. Rembowski w fel. „Kur. Warszawsk.“)

Jedyne wydanie w polskiej literaturze. 8°, stron 144. — Kraków 1906. — Reszta nakładu około 500 egzemplarzy za cenę à 15 kop. za 1 egz. (cena katalogowa 80 kop.) do sprzedania. Wiadomość w administracji Przewodnika Antykwarskiego.

JAKÓB BŁOCKX (SYN).

PORADNIK

dla artystów malarzy i miłośników obrazów.

Z upoważnienia autora przełożył

KAZIMIERZ MORDASEWICZ.

Skład główny w księgarni JANA FISZERA
Nowy Świat 9.

Rzeźby w słoniowej kości wszelkiego
rodzaju oraz prawdziwą PORCELANĘ
saską i francuską sprzedaje

Emil Richter

Drezno, Gabelsbergerstr. 19.

Kwartalnik Litewski

Wydawnictwo poświęcone zabytkom
przeszłości, dziejom, krajoznawstwu
i ludoznawstwu Litwy, Białorusi
i Inflant.

Redaktor i Wydawca **Jan Obst.**

Kwartalnik Litewski wychodzi czte-
ry razy na rok: w marcu, w czerwcu,
we wrześniu i w grudniu, w objętości
za każdym razem od 10 do 12 arkuszy
z ilustracjami.

Przedpłata: rocznie 5 rb., półrocznie 2 rb. 50 k.
(łącznie z przesyłką). Cena pojedynczego tomu
(bez przesyłki) 1 rb. 50 kop.

Przedpłatę przyjmują: Wydawca J. Obst, Pe-
tersburg, Jekateryński kan. 52 m. 110, oraz
składy główne „Kwartalnika Litewskiego“:
w Wilnie Księgarnia Zawadzkiego; w War-
szawie Gebethner i Wolff; w Krakowie „Księ-
garnia Katolicka“ (Plac Maryacki 9); w Peters-
burgu „Księgarnia Polska“ (Włodzim. pr. 13).

**ANTYKWARYAT POLSKI
Hieronima Wildera i S-ki**

Warszawa, ul. Hr. Berga 8

poleca:

Akwaforty oryginalne

Brandla, Jabłczyńskiego, Jasińskiego,
Łopińskiego, Norblina, Pankiewicza,
Płońskiego, Wyczółkowskiego.

DOKUMENTA!!

odnoszące się do rodzin szlacheckich jakie-
kolwiek rodzaju i treści kupuje stale.

Oferty z wymienieniem treści, czasu i ro-
dzin w dokumentach zachodzących uprasza

„HEROLDYA“

INSTYTUT HERALDYCZNO - GENEALOGICZNY.

Adresować prosimy:

St. Swoboda Bienaszewski in Firma He-
roldya, Poznań O. I. Breslauer-Strasse 38.

Nabędziemy dokumenta, mające związek z następującymi
rodzinami szlacheckimi:

Amrogowicz, Baranowski v. Baran, Bartlitz v. Bartl, Buczkowski, Chomikowski v. Chelmikowski, Daszkiewicz h. Korybut, Brzeski h. Prawdzic, Dormanowski, Jerzykowski, Jankowski h. Jastrzębiec, Kadziłowski, Kolski, Michalkiewicz, Madaliński, Prabucki, Płachecki, Piotrowski, Rakowski h. Lubicz, Ruciński, Siennicki, Siciński, Stabrowski, Szpotański, Wadyński v. Wadzyński, Zapałowski.

Prócz tego nabywamy stale dokumenta innych rodzin szlacheckich.

Oferty prosimy pod następującym adresem:

ST. SWOBODA BIENASZEWSKI
Dyrektor Towarzystwa Heroldyi
Poznań (Posen) O. I. Breslauer-Strasse 38.

Dr. Eugen Merzbacher Nachfolger

Monachium, Karlstr. 10.

Kupno i sprzedaż monet i medalów
wszystkich krajów i epok. Monety greckie i rzymskie.

**Bogaty skład monet i medalów
polskich.**

— Katalogi na żądanie. —

ANTYKWARYAT POLSKI

Hieronima Wildera i S-ki

Warszawa, ul. Hr. Berga 8

poleca:

Kraśński Zygmunt, Pisma. 6 t. Lwów, 1904.

wyd. dla bibliofilów, na papierze czerwonym, z portretem poety i podobiznami rysunków, egz. numerowane. 12.—

— **Myśli pobożne. Warszawa, 1899. 1.50**

**SALON SZTUKI
W. Wołowskiego**

w Warszawie, Nowy Świat № 22

(I-e piętro, front).

Obrazy ze sztuki retrospektywnej i dzieła najwybitniejszych artystów polskich współczesnych.

Nabywa i przyjmuje w komis dzieła sztuki wszelkich kategorii.

Sprzedaje po cenach umiarkowanych.

**KSIEGARNIA I ANTYKWARNIA
J. PRZEWORSKI**

WARSZAWA

Ś-to Krzyska 3. (Tel. 102-93).

Posiada wielki wybór książek po cenach niższych. Na żądanie wysyła katalogi gratis i franco.

Uwaga: Kupuję resztki nakładów, płacąc najlepiej.

LAMUS

ROCZNIK LITERACKO-ARTYSTYCZNY

wychodzi cztery razy do roku.

Redaktor

MICHAŁ PAWLIKOWSKI.

Zawiera w części „Dzisiaj“ artykuły najznakomitszych autorów żyjących, w części „Wczoraj“ niedrukowane rękopisy autorów zgasyłych (m. i. Kopernika, Chopina, Mickiewicza, Słowackiego, Wyspiańskiego, Grottgera etc.)

Najwytworniejsze czasopismo polskie.

H. DARAGON Éditeur. 96, Rue Blanche à Paris — IX.

Wysyła franco po otrzymaniu przekazu lub czeku na Paryż następujące dzieła:

La France Libertine, 1 t.	Fr. 8.—
La Flagellomanie, 1 t.	„ 8.—
Les Détraquées de Paris, 1 t.	„ 3.50
Bob d'Argeant débauché, 1 t.	„ 3.50
Les Sociétés d'Amour au 18-e Siècle, 1 t.	„ 20.—
Les Temples d'Amour au 18-e Siècle, 1 t.	„ 15.—
Le Nu au Théâtre, 1 t. z 254 il.	„ 20.—
Le Baiser en Grèce, 1 t.	„ 8.—
Le Baiser en Asie (Antologia), 1 t.	„ 10.—
Les Femmes et la Galanterie, 1 t.	„ 15.—
Les Femmes et l'Adultère, 1 t.	„ 15.—
Supplices et tortures, 2 t.	„ 9.—
Paris Galant, illustré, 4 t.	„ 3.60
M-lle de Charolais procureuse du Roi, 1 t.	„ 15.—
La Chronique Scandaleuse	„ 15.—
La Raucourt et ses Amies.	„ 20.—
Amours d'Opéra au XVIII-e Siècle	„ 15.—
Le Jardin Parfumé (erotologie arabe)	„ 50.—

Następujące katalogi Firma wysyła po otrzymaniu 1 fr. markami poczt. francuskimi lub 4-ch marek między-narodowych na odpowiedź:

Catalogue sur les Sciences occultes et la Franc-Maçonnerie.
Catalogues: sur les Mœurs — l'Histoire — la Littérature — Napoléon — Louis XVII — les Romans français.

ANTYKWARYAT POLSKI

W WARSZAWIE

HIERONIMA WILDERA i S-ki

HR. BERGA 8, TEL. 82-21.

Antykwarjat kupuje i sprzedaje całe biblioteki oraz pojedyncze cenne a wyczerpane książki, rękopisy, autografy w językach polskim i obcych, a także obrazy starych szkół, rysunki i sztychy, płacąc za nie, po uprzednim dokładnem zbadaniu, ceny dla sprzedającego najkorzystniejsze.

Antykwarjat podejmuje się przeprowadzania licytacji zbiorów dzieł sztuki, sztychów i książek. — **Antykwarjat poszukuje:**

Assier A., Ludzkość pośmiertna. Warsz., 1896.
 Beauplan W., Description des contrées du Royaume de Pologne. Rouen, 1640.
 — Description d'Ukraine. Rouen, 1660.
 Bobiatiński I., Nauka łowiectwa. 2 t. Wilno, 1825.
 Bobrowski T., Pamiętniki. 2 t. Lwów, 1900.
 Bohomolec J., Diabeł w swojej postaci. W. 1772.
 Chmielowski B., Nowe Ateny. 4 t. Lwów 1745-56.
 Crescentyn P., O pomnożeniu y rozkrzewieniu wszelkich pożytków. Kraków, 1571.
Druki XV i XVI wieku.
 Estreicher K., Teatra w Polsce. 3 t. Kraków, 1873-1879.
 Fajans Maksym., Wizerunki polskie. Zesz. 13. Warszawa, 1851-1861.
 Falimierz H., O ziołach y o mocy gich. Kraków, 1534.
 Finkel L., Bibliografia historii polskiej. Całość i oddzielne zeszyty.
 Grochowski Stanisław Junosza — wszystko.
 Herbst B., Prodomus, Kraków, 1571.
 Klonowicz S. — wszystko, pierwsze wydania.
 Kochanowski Jan — wszystko, I-sze wydania.
 Kojalowicz W., Fasti Radiviliani. Wilno, 1653.
 Kola D., Traktat krótki o heraldyce. Warsz. 1747.
 Kopernik M., De revolutionibus orbium coelestium. Norymbergia, 1543.
 Kosiński A. A., Magnaci i szlachta. Szkic przeszłości. 3 t. Warszawa, 1851.
 Małachowski P., Zbiór nazwisk szlachty. Lublin, 1805.
 Niemojewski J., Epidromus. Kraków, 1572.
 Niesiecki K., Korona Polska. Całość i oddz. t.y.
 Okolski Sz., Orbis Polonus. 3 t. Krak., 1641-45.
 Origanus D., Prognosticon albo zalecenie ciełęcia smrodliwego narodu żydowskiego. 1629

Orzechowski St., Książki o ruszeniu ziemi Polskiej przeciw Turkowi. Kraków, 1543.
 Paprocki Bartosz — wszystko, I-sze wydania.
 Powodowski H., Pochodnia Kościół Boży. Poznań, 1584.
 Potulicki Jan, Theoremata philosophiae naturalis. Patavii, 1587.
 Pruszczyk P. H., Forteca monarchów. Kr., 1737.
 Rey Mikołaj — wszystko, pierwsze wydania.
 Rybiński M., Psalmy Dawidowe. Gdańsk, 1632.
 — Dawid król Psalmy. Gdańsk, 1633.
 — Psalmy monarche y proroka Dawida. Toruń, 1630.
 Spiczynski H., O ziołach tutez y zamorskich. Kraków, 1542.
 — Toż, wyd. 2-ie. Kraków, 1556.
 Starowski Szymon, Monumenta Sarmatorum. Kraków, 1655.
 Statut litewski. Wilno, 1588.
 Szymonowicz Sz. — wszystko, I-sze wydania.
 Towiański A., Pisma. 3 t. Turyn, 1882.
 Trześniewski G., Obrona Polskiej Korony od granic ukraińskich Marya w Berdyczowskim Obrazie. 1762.
 Warszawicki Krz., Caesarum Regum gen. Kraków, 1603.
 — Caesarum et Regum Vitae. Frankfurt, 1606.
 Wolff J., Książkiowie litewsko-ruscy. Warszawa, 1895.
 Zbylitowski Andrzej — wszystko, I-e wydania.
 Zdźienicki Antoni, Quinque praedicabilia. 1750.
 Zdźienicki Ludwik, Oratio laudes eloquentiae continens. 1779.
 Zdźienicki St., Pretiosa virtutis honoraria. 1699.
 — Tryumfalne niewinności zwycięstwo. 1699.

Redaktor i Wydawca: M. Rulikowski.

Łącznia Wł. Łazarskiego, Marszałkowska 114.